Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШИНАРА, 6 СЕНТЯБРЬ, 1983 ШУ. ◆ № 107 (6829). ◆ Мах 3 кеп.

ХIара балха дийнахьа дисциплина тIехдикеи хьадер дукхагIеи хилийта!

Деррига а кийча да

Комсаш лелаяра лостам болаш я тха отделени. 264 гектара тIи кхею оаха хIара шера комсаш. Из культура тхо лелае доладенна массехк шу мара дац. ХIаьта цхьанна шера а планаш кхоачашъе вIаштIехьдаьннадац. Сона каст - наста хоза: «комсашта Iунал де хош бола болхлой тоьац, хIаьта кхыча районашкара уж хьа ца боалабойл цхьаннха а де вIаштIехьдаргдац, из культура рентабельни хилийта кхы а дукха ха еза», яхаш дола къамаьлаш.

Цу тайпарча къамаьлашта со раьза вац, хIана аьлча, комсаш нхее безам болаш а из дулург долаш а нах кIезига бац тха юрта. Тха боахаме комсаш лелаерашта юкъе дукха ба хIанз кхыча юрташка баха нах а. Цу гIулакхо тхона торо хилийтар укх шера ерригa а комсаш гектаринкашка дIайла. Цудухьа укх шера комсий бешаний сурт кхыча тайпара да: комсаш дукхха дикагIа хиннай, оасарех цIена я.

Гуш да, комсашта шин къаьстта да хилар мел пайдане гIулакх да. Цаха кхетаду шоашта луш дола алапи бухсоццаш хьахулачох тайша долга. Цудухьа хIара болхло хьувкъам дикагIа хилийта гIерташ ва.

Комсаш лелаелга нака дезадалийтара, уж лелаелга нарна шоашта а пайдане долга дIахайтара дьккхача алапел совгIа тхоей механизаторашта нийсса гектаринкашта а кIа, доакъар, хьажкIаш тел оаха. ХIаьта болх ниттa вIаштIехьбаккхаре укх шера комсий бешамашкара балхаш агротехнико дIадеххача беса чанхдаха йиш хилийтар.

ДIанхача гурахьа комсаш чуйца яьлча доладелар тхо укх шера хурболча хьувнаьма кийчо е. ДукхагIйола комсаш гурахьа аIар. Шелал хIатIаоттаенхьа лаьтта тIа в техи дIанъайлар уж, хIаьта Iай а Iохайша дагIанаар. Цудухьа вIаштIехьдаьлар лоацача хана бIеьстан кхашнара балхаш чанхдаха. Цул тIехьагIа комсашта лазараш хуртдоапаш бордоски коачал йийттар. Тха механизатораша цозза механически оасар дир комсашта. ХIаьта комсашта нхоззв кулгкара [illegible] дец цхьанка а гектарних висанзар. Къаьстта дика белгалбаьлар гектаринкаш Албаков Iумар, Аушева Салимат. Цар доал даь комсаш эггара дикагIа хиннай.

ХIанз дукха ха йисаш комсаш чуэца тхо доладала. Деррига а комсаш оахоша чуэца лаьрхIад оаха, хIана аьлча, хIара гектарник ше доал даь комсаш сикагIа а дикагIа о чуэца хьожаргва. Цо пачхьалкхенна дукхагIа комсаш дIачу мел лу доккхагIа хургда цун алапи. ПайданегIа хургда на боахама а.

Комсаш ханнахьа чуэцаре мел эшаш дола хIама даьдаьннад тхо. Кийч а ях дIаоттаьй чанаш, комсаш кхашкара чхьагIар деча пункте дIакхухьаргIола «лодочка» яха прицепаш, кийчъяьй ведараш, комсий гайдолташ тедаш дола урсаш.

Комсаш чуэцача хана балхаш дикагIа дIадахийтара кхы а дукхха мероприятеш кийчъяьй оаха. ЧIоагIа терко еш леладе лерхI оаха болхлой моральни а материальни а белгалбахара гIулакх. ДикагIа къахьеграшта тедаргыл карара кара тела цIе вымпелаш.

Цу гIулакхаша дика новкъостал дергда тхона нарарча шера хьалхашка латта декхар кхоачашдара. ХIаьта из доккха а да — хIара гектара тIара 57 центнер комсаш яха еза.

М. ДАРСИГОВ,
Малгобенски района «Алханчуртский» совхоза комсаш лелаеча отделене урхалхо.

В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чанхдоахача завода установкашта юкъе яьркача социалистически яхье хьалхалаттачарех цаI я цхьоалагIча цехера № 2 йолча установка коллектив. Дерригача технико - экономически хьокхамий бархI бетта плая ханал хьалха кхоачашъяьй цо. Пачхьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа установка технологаша арахийцад массехк бIеь эзар сома мехьа мехкдаьтта продукци. Къахьегама оасарле даакъяра плая 18 процент тIехкхоачашъяьй цар. Белгалдаькха дезаш да установне арахецаш мел йола продукци дикен тIехдикен мара ца хилар. Арахецача продукцега дIабода мах планагIа лаьрхIачул 1.7 процент лохбаьб. Из бахьан долаш производствана цар кхоадаьд 295 эзар сом.

Цига белгалбаьнна дика къа а хьегаш, уж толамаш доахача диаш даакъа доацаш дукха технологаш ба. Царех ва Грозненски мехкдаьтта институт чакх а яьккха укхаза ялхлагIча разрядагIа къахьегаш вола вонкхагIвола оператор Сашков [illegible] дизад йиъдлагIча разряда оператора Орыйченко Елена Юрьевнас установке болх бу. Цу шерашка хьинаре къахьегарах цуна тIийнай ВЛКСМ Заводской райкомен завкомен сийлен грамоташ. Ниттa дика болх беш я Шахтамирова ПаьтIамат. Дешара комбинат чакх а яьккха ше укхаза болх беш йолча ворхI шера цхьа моттиг нийсъялийтаяц къонача операторе шин бехкагIа установка технологически режим тохкаьяь.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) технологаш Е. Орыйченко, А. Сашков, П. Шахтамирова.

[illegible] суьрт.

ХА ДIА ЦА ЙОХИЙТАШ ОАРЦАГIДОВЛА

Укх шера къаьстта дика йоакхо ю доакъар Iалашдара Гудермесски, Шелковской, Малгобенски, Урус-Мартановски, Ножай-Юртовски районий боахамашка. Масала, Гудермесски района юрт боахама къахьегамхоша йол Iалашъяра шера план 72 процент. ча — 61 процент. моша доакъараш кийчдара 96 процент кхоачашъяьй. Кхочамболлаш дийа чанхдоах доакъар Iалашдара балхаш Назрановски, Наурски, Ачхой-Мартановски, Шалински районашка а. Из геттара дика а да. Цхьабакъда, массанахьа лелац из гIулакх ниттa. Масала, Сунженски района боахамаша гIона доакъар Iалашдара шера план хIанз а 18 процент мара кхоачашъяьац. Во чакхдоанкх доакъар Iалашделга Ведениски, Грозненски, Советски районашка а.

Даьча тохкамаша хьаькох Грозненски районе Iалашъяьча яьлах 19 процент цхьанна а классах лархIа йиш йоацаш йолга. Цу тайпара йол къаьстта дукха я 1 Мая цIерагIча колхозеи «Куларинский» совхозеи.

Кхы а воI да гIулакхаш Сунженски районе. Техкача яьлах 89 процент я цу районе цхьанна классах йоацаш.

Цхьадолча боахамашка Iалашдаьчча доакъар дита а дите, из хьатIа а кхухьаш кхоаб хьайдаш чусоцадьачул тIехьагIа. Ниттa болх бу Урус-Мартановски района «Горец» совхоза шоллагIча ферме. Ведениски района Кирова цIерагIча, Ножай-Юртовски района «Путь к коммунизму» яхача колхозашка, «Грозненский молочный», «Молочный № 1» совхозашка, цхьадолча кхыча боахамашка. Гаьнара доакъар да яха трактор ехе е механизатор цамогаш хиле доакъар шин ханнахьа е вIалла я хьатIа ца дахьаш моттигаш нийслу цу боахамашка Iай. Цу тайпарча хьале хьайбай продукци алсамъяккхарах дувца эшаш а дац.

Республика доакъара балансе дикка дохха даакъе дIалоац чаво. Цудухьа хIанзе деррига ча аргIаш а даь дIаоттаде деза фермашта юкхе. Хала хете я, вз болх хIаьзорчоа геттара во бу Урус-Мартановски, Назрановски, Грозненски, Гудермесски, Сунженски районашка. Ка бола ялат чуийцача дисеча чах яхлагIа даакъа мара дац цу районашка аргIаш а даь дIаоттадаьр.

Б. ДИКАЕВ,
ветеринарии Iилмий кандидат.

ДИКАЧА НАХАХ

КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН

1947 шера Целиноградски областерча цхьан городе кIор бовккхача шахте крепильщик волаш дIаболабир шин къахьегама никъ Кодзоев Казбека Закречо.

ДIадахар шераш. Кодзоев Закре шин дезалца Сунженски района Карабулак яхача болхлой поселке маха хьавоагIа. Укхаза 1974 шера из балха отт Карабулански рудай йоацача тIишлой материалий заводе. Юкъьхане дробильно - сортировочни цехе слесаралла хьожаву Закре. цхьан шера цига болх баьчул тIехьагIа слесарий бригадиралла оттаву из. Цу цеха начальника Хашагульгов Башира Мустафас дувц: «Шийна хьалхашка латта декхар дика кхетадеш, коллектива дукха везаш, новкъосташкара боагIача тайпара болх хьебеха ховш саг ва Кодзоев Закре».

Бакъдув цеха начальник, укхаза даганзIац Кодзоева сменагIа болх ца беш дробильни машинаш веца лаьтта ха. Массаза а доагIача даьтта хьокхеш, эшача кулг тохаш шоай декхараш цIена кхоачашдеш ба Закречун бригадера слесараш - наладчикаш Часыгов Дауд, Хашагульгов Ахьмад, ниттa кхыбараш.

Кодзоев Закречун хьанала къахьегам дукххаза белгалбаьхаб завода администраце. Из ва тIехххьарча кхаь шера «Социалистически яхье котваьннар» яха сийдола цIи лелаеш. Ше профсоюза комитета член хиларах тарра цо ханнаре даакъа лоап завода общественни вахаре а.

Кодзоев Закре Карабулакски поселкови совета халкъа депутат ва. Харжархой наказаш кхоачашдеш шин балхара мукъа ха кхоиц цо.

— Цхьаццa хаттараш дахьаш боагIа нах халкъа депутат волча, — йоах Закречо, — хIаранега ладугIа деза, эшачох новкъостал де хьажа веза. хIара сага шиший оамал я, цудухьа сага дегаца кхоэча дIоагIа лаха хьоак со эггара хьалха, ейса пунца къамаьл деш.

Ниттa Кодзоев Закре завода новкъостий суда член а ва. КIезига бац предприяте цо шин ханнахьа кхетама болх барах хIанз дика производственникаш а хиппа дIабаха кагирхой. — Общественни болх боаццаш цхьа ди доаккхалургдацар сона, — йоах Закречо. ХIана аьлча, фуд вахара наькъа тIа цIаьхха ца ховш гал ваьппача сага ханнахьа новкъостал дарал дикагIа. ХIаьта Кодзоева чIоагIа деза да цу тайпарча сага шийна тIехьагIа оалаш дола баркал. Къахьегам дукха безаш хьалкхебаьб шин дезал Закречо. Цун сесаг Моалатхан а я шин маро болх беча заводе транспортировщик йолаш къахьегаш. ВорхI шу дIадаьннад цо хьоьнало цига болх бу. ХIаьта воккхагIа вола воI Осман а ва даьна цхьана къахьегаш. Из слесарь ва дас кулгалдеча бригаде. ЗIамагIвола Мухьмад а вар слесарь волаш болх беш. ХIанз из Советски Эскаре гIулакх деш ва. Даьга каст-каста каьхат дайт Мухьмада ...дезарера цIавеча юха а хьалхагIа болх баьча цехе юхавоагIаргва ше, яхаш.

Завода администраце йоакхо ю Кодзоев Закречун дезала. Дукха ха йоацаш цунна еннай диъ цIа дола квартира, ниттa «Жигули» яха машина а хьожаль.

Дукха сийлен грамоташ, ахчан совгIаташ тийнад Кодзоев Закречун хьаьнала болх белгалбоннхаш. Цо даьш лакха лоаттаю болхлочун сий дола цIи.

А. ШОВХАЛОВ.

ПРОДУКЦИ—ТIЕХДИКА

СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода коллективо къаьстта дика къахьег цхьайттелагIча пятилетка кхоалагIча шера. ДIабахача бархI бетта даьхача къахьегама толамаш къьгта хьалхьокх завода химикаша хьалхара моттиг карара йоалийтаре ца хилар. Пачхьалкхен план ханал кхо ди кхачах кхоачашдир. ПланагIа лаьрхIачул совгIа арахийцад 875 эзар сома мехьа тайп-тайпара химически продукци. Заводе бархI бетта ара мел хийцача товарни продукцех 82,9 процент яр пачхьалкхен дикала Знак йолаш я. Къахьегама оасарле даакъяра чотагIа хьаьй планал совгIа арахийна ерригa продукци.

Завода производствашта юкъе яьркача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Прохоров Николай Ивановича кулгалдеча полиэтилен арахецача производства коллективо Нырков Валентин Иванович верте латтача фенол арахецача производства химикашех. Цар бархI бетта задани ханал цхьа хIера хьалха кхоачашъяьй.

В. КОСТОЕВ.

ОРБИТА ТIА БОЛХ БУ ДЕНОШ

НИКЪ БАРА УПРАВЛЕНИ Ю ЦЕНТР. 2 сентябрь. (ТАСС). 66 ди бийсеи да «Салют-7» яхача орбитальни Iилман станце борта тIа космонавташа Ляхов Владимири Александров Александри къахьегама вахте латта.

ДIадахача денош кхоачашъяьй лаьттан тIехенен Дунен оксана акваторенеи визуальни земаш, фотографировани, спектрометрирования яра йолча геофизически экспериментий цикл. Уж тохкамаш деш латташ пайда ийбаьб станце тIа оттаьча МКФ-6М, КАТЭ-140 яхача фотоаппаратех, хIаьта ниттa электромагнитни талгIей духьдухьача диапазонех болх беш йолча аппаратурах.

Тахан эншалаж даакъа лоаш лаьттан атмосфера характеристикаш къестаеча комплексни экспериментe. Уж дусташ ду цхьан ханна цаI самолета тIея вож станце борта тIея латтача МКС-М яхача шин спектрометра гIоьца.

Эксперимент я хIана укх сахьате Iаьржача форда акваторе тIа Советски Союз а, Германски Демократически Республика, Монгольски Халкъа Республика, Польски Халкъа Республика, Болгаре Халкъа Республика, Румыне Социалистически Республика Iилманхоша деча тохкамий шерравча программа даакъа лоархIаш.

ДIадоладаьд станце объединенни двигателя установкана эшаш дола доагор чудоттара кийчо яра балхаш — тахан тIакьожам бу заправочни магистралий герметичность ниттa доагора бака чура хьозааш латт тоIаль эзот.

Телеметрически дустамий даннехи космонавтий докладехи, «Салют-7» — «Союз Т-9» — «Прогресс-17» яхача орбитальни Iилма-тохнама комплекса полет яха йоаттIача бесса дIайода.

Ляхов Владимири Александров Александри могаш маьрша а сапаргIата а ба.

ДАИМ МУГIАРАШКА!

ЛЕНИНСКИ ПАРТЕ тешаме къонгаш

МОЦЦАГIЕ а вай парте традици а хинна дIаэттад ветераний йоакхо яр, церна даим теркам тIалоаттабар. Цу ленински традицега хьадоагIаш хIама да дукха- ха йоаццаш КПСС ЦК парте ветеранашца хинна вIашагIкхетар.

Беррига парте ветеранаш чIоагIа гIад бигаб цу вIашагIкхетарои КПСС ЦК Генеральни секретаре Ю. В. Андропова цига даьча кIоарге маIан долча къамаьлои. Цар дегаш къаьстта токедолийташ да цига новкъоста Ю. В. Андропова аьнна ер дешаш: «Долче, ала йиш йолаш да, парте ветераний, къахьегама ветераний корпус дикача кепа, болх буаургбалча кепа а аьнна. Из чIоагIа дог хьоастаж хIама да. ХIаьта кхыча тайпара-м хила йиш а яцар».

Бащха дукха а бац вай республике парте бола 50 шерал тIех за аьнна нах — берригаш а 700 сегал тIех ба уж. Тоьал юкъьанцара партийни организацеш, къахьегама коллективаш а вай городешкен юрташкен царех ветеранаш юкъе болаш. Шоай зама дукха къахьийга а хало-атто лайна а шоаш болпашекъа, тахан а залонех къахнаш, балха юстара латта гIертаж бац уж. Пенса баха ке хьатIа а кхьача, беррига къахьегама ветеранаш сайна, селаера йоле боаьа шоаца кхьачеча а, шоаш коммунистеш хилар баьнан долаш, дIахо йодача хана а строе латта безаш лархI цар шоаш, хIане [illegible] пенса ваха аьнна Ленински парте члена декхарех мукъавалац парте ветеран. Цун йиш яц парте вахарах дIахада, ше учете латтача юкъьанцарча партийни организаце практически балха юстара латта.

Дукхача юкъьанцарча партийни организацешка кхетамца вIаштIехьдаьккхад парте ветераний зеневах, цар балха опытах, хьинарах пайда эцилга. Ииттама моттигашка партийни организацешта дика гIо а хулаш доле гIулакхаш кхоачашду цар, къахьегама коллективашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара лоаттабеча къовсама юкъе хопуш доле даакъе лоац.

Амма массанахьа а цу тайпара латтац ветеранаш партийни организаце а къахьегама коллективе а вахара юкъвозара, цар опытах пайда эцара гIулакх. КIезига яц парте ветеранаш ба боагIача бесса теркал ца беш а цар юкъьанцарча партийни организаце бела балха юкъе практически лоаца даакъа партийни собране бахарали цергара партийни взносаш хьаэцарали тIех ца доалеш. Цхьаьбола парте ветеранаш шоаш а ба собранешка а кхача, членски взносаш дIа а елча шоаш парте Уставо тIадехка деккарш кхоачашдаь боал аьнна кеташ.

Парте ветеранаша хьинаре даакъа а лоацаш къестае йиш йола проблемаш, кхоачашдеча цар гIо де йиш йола декхараш дукха да хIара юкъьанцарча партийни организаце, къахьегама коллективе. Цар зенаши балха опыте чIоагIа накъаргIа производственни сфере, идеологически балха дукхача формашка, къахьегама дисциплина чIоагIъяра лоаттабеча къовсаме, кхычахьа. КПСС ЦК ветеранашца вIашагIкхийттача хана ше къамаьл деш новкъоста Ю. В. Андропова аьлар: «Амма балха цхьа участок я ветераний опыт, зенаш къаьстта эшаш. Сона кетаргахьа, оаш кхета а ду со ала воаллар кагирхоща беш бола бола хилар».

ХIанзарча кагийча нахь дукха доккхагIа долче даькъо коммунизм хьалъеча хьинаре даакъа лоац, тешаме дIахоьу шоай даьша дIадоладаь гIулакх. Амма беррига кагирхой бац къахьегама а общественни вахаре а лаца доагIаче бесса даакъе лоацаш, кхача тайпара дисциплина йолаш. Даьза дергдоацаш хIама да цу тайпаре уйлах бекача кагирхоща бола бар, уж нийсача новкъа базар. Укхаза боккхача лоархIаме хургъа ветерана опыт, цо оаьа дош, цун хьехам. Ветеранаша хьинаре даакъа лаца деза профессиональни училищашка дешаш болча кагирхошца, кхуш боагIерашца кхетама болх беча.

Городашкарча а юрташкарча хIара къахьегама коллектива ба шоай къахьегама никъ дIаболабеш бола кагирхой, хьина профессии бекъонца кареерзелза бола болхлой. Ветерана декхар да цу нахаца вIорде ца деш бола бар, керда гоьзал Iомае царна гIо дар, цар хьехамча кинне дIаоттар. Предприяте, колхоза, совхоза партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш варцагIйоела эза из гIулакх вIаштIехьдаккхара.

ПАРТИЙНИ организацеша а парте ветеранаша шоаш а хIанз беррига теркам тIабахийта беза хIама да КПСС ЦК Генеральни секретаре Ю. В. Андропова яхача бесса «...ерригача сферашка ветераний лоархIам лакхбар, хIанз йолаш йола экономически общественни вахаре цар даакъа лацара формаш кердача чулоацамца эргаэзар».

КПСС ЦК ветеранашца хиннача вIашагIкхетаро, цига Юрий Владимировичь Андропова даьча къамаьло тешал ду парте а цун Центральни Комитето а ветеранаш чIоагIа лоархIаши цар сий деши хилара. Ветеранаша чIоагIа баркал оал Центральни Комитета цо ниттa шоай йоакхо ёш хиларгIа. Шоай низ кхобергбац цар парте хьалхашка уттаду декхареш кхоачашдеча хьинаре даакъа лацара.

М. ЛЬЯНОВ,
1930 шера денз КПСС член.

Нох. Э. С. Басина «Нохч-ГIалгIай АССР мехкдаьттан газовни промышленноста заслуженни болхло» яха сийлен цIи ялара доль

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Республика мехкдаьтта промышленноста даькъе доккхий гIулакхаш карагIдувларахи общественни вахаре хьинаре даакъа лацарахи «Нохч-ГIалгIай АССР мехкдаьттан газовни промышленноста заслуженни болхло» яха сийлен цIи лойла Басин Эдуард Соломоновича — буруа тохара балхий Октябрьски управлене начальника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

гор. Грозный,
1983 шу, 2 сентабрь.

Нох. М. М. Гухаевна «Нохч-ГIалгIай АССР транспорта заслуженни болхло» яха сийлен цIи ялара доль

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Автомобильни транспорта даькъе доккхий гIулакхаш карагIдувларахи общественни вахаре хьинаре даакъа лацарахи «Нохч - ГIалгIай АССР транспорта заслуженни болхло» яха сийлен цIи лойла Гухаев Магомед Махмудовича — технологически транспорта Старогрозненски управлене водителa.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

гор. Грозный,
1983 шу, 2 сентабрь.

Нох. А. М. Якубова Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота [illegible]

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Мехкдаьтта скважинашка буруа тохача доккхий толамаш дахарахи общественни вахаре хьинаре даакъа лацарахи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла Якубов Анварпаша Мухтарпашаевича — буруа тохара балхий Горячеводски управлене бурильщика.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

гор. Грозный,
1983 шу, 2 сентабрь.

ПИСЬМО КЕПАТЕХА ДЕЦЕ А

Дукха ха йоаццаш вIашитта ше письмо кхьачар редакцега Карабулакски сайрийнарча школа директорагара В. Пономаренкогара.

Цо дайтача хьалхарча дешо тIа дувцачох «Сунжанефть» НГДУ ОРС-а начальник Юров Михаил Васильевич дукха сагота вац кагархошка дешийтара.

Из письмо редакце дахьийтар ОРС-а парткоме. Парторганизаце секретара Р. К. Певлиновас хоам бу письмо яргIа болхлой собрани хилла хиларах. Цига даакъа лаьцар 17 саго. Цу дийнахье а 14 саго заявленеш язйир нийсле хоам дIаяьдар декхаш.

Деша оттача къоначи болхлошта гIо дар а цар дIахо дешара тIахьожам лоаттабар а тIадиллад ОРС-а кадрай отдела йоккхагIйолча инспектора Р. Зорийнайна.

ШоллагIча письмо тIа автора белгалдоах Карабулакски бахача нахага ханнахьа хьа ца кхочийтар дукха гоаду хьувхаш дола письмо, яхаш. Письмо тоадалар-м сел дикка хIама а дац, дукхагIйолча хана из харцахьарча адресагIа доди мара.

Цу гIулакха редакце оарцагIъаьккхар парте Сунженски райкоме. Райкома секретара Б. Чигаева хоам бу, письмо дийнад бувзама Карабулакски отделене болхлой собрание, яхаш. Цига белгалдаьккхад письмо тIа йоацаш бола факташ дукхагIча даьнъе хиннилга а уж гIалагаш дIадахара де дезарех а. Буазина районни узели начальник В. Г. Щетинский декхарийла вина бахача наха корреспонденци ханнахьа а шоай адресагIа а дIахъяьйтара де дезар де а. почтовни [illegible] кадраш вIаштIехъяьхара йоаттIаш йола терно е а.

СОВЕТСКИ ОРГАНИЗАЦЕШКА

ЦХЬА ГАЙДОЛГ ЦА ДОАДЕШ

Укх шера Наурски района къахьегамхой шоаш 7678 гектара тӀа кхеъь комсаш чуъна а нох 45 эзар тонн пачхьалкхенга йохка а езаш ба.

Из декхар чӀоагӀа чоалхане хилар теркал а деш, шоай балха юкъмоттиге лоаттадеш я района партийни, советски органаш.

Чакхъьиначча райисполкома заседане (цун балха юкъе даакъа лоацаш яр КПСС Наурски райкома хьалхара секретарь А. М. Карагичева, «Чечено-Ингушвино» объединене предприятей кулгалхой, РОВД а района гӀулакх деча сфера а болхлой) дийцар комсаш чуэцара а уж чакхъяхара а лаьча кийчонах дола дош.

Цига белгалдаьккхар, районерча эррига чхьагӀар доаккхача заводашта шоай хаинахьа ремонт а яь уж комсаш чакхъяха кийчъялга. ДукхагӀйолча совхозашка комсаш тӀайотта средствашт тоалый, комсаш чуйоккхаш йолча емкосташта басар хьекхад.

БоагӀаш бола лостам баьб студенташ тӀаацаргболча лагерашка, цига царна эшаш дола хьалаш хилийтара йоаккхо яьй.

Комсаш чуэцаш хургбараш морально а материально а хестабара, социалистически яхь шерра йоаржаяра гӀулакхаш белгалдаьхад.

Цунца цхьана, цига тӀакийчача соцам тӀа белгалдаьккхар, цхьадолча боахамашка комсаш чуэцара еча кийчон даьккъе цӀенхаштта кхоачамбоацараш хилар. Ишта, «Победа», Калиновский», Ленина, Кирова цӀерагӀча совхозашка кхоачамболаш дац емкосташ, тара, комсаш хьалохъъеш боахкачарна эша даьрххӀа инвентарь.

Райисполкомо боахама кулгалхой декхарийла бир белгалдаьха кхоачамбоацараш сиха дӀадаха. 20—25 дийнахьа комсаш чуийца яхара районе вӀашагӀъеххай лаьрххӀа бригадаш, царна юкъебахаб партийни, советски боахама органий, милице вийкаш.

✦

КЪАХЬЕГАМХОШТА ХЬАЛХАШКА ОТЧЕТАШ ЛУШ БА

Хьинарен юрта болаши чакхдаьлар Надтеречни районе райисполкома отделаша шоаш баьча балхах лаьца къахьегама коллективашта хьалхашка отчеташ лулга.

Райисполкома председатела заместитела У. И. Шебаева «Гвардейский» совхоза коллектива хьалхашка дийцар района къахьегамхошта культурни бытовойи гӀулакхаш лоаттадара, юрташ хозъяь тоаяра укх тӀеххьарча хана райисполкомо, халкъа депутаташа чакхдаьхача гӀулакхех. ХӀаьта райисполкома председатела вокх заместителя Л. И. Исаевс отчет елар парте райкома бюро тӀа ше депутатски декхараш кхоачашдарах лаьца.

Баьча балхах, хьаржархой наназаш кхоачашдарах лаьца отчеташ луш хиннай райисполкома эррига кхыйола отделаш а.

Цу тайпара къахьегама коллективашка чакхъьяннача собранешка йиш хилийтар харжархошцара исполкомий члений бувзам чӀоагӀбе, хӀаьта царна шоаште а дикагӀа дайзар наьха хьашташ цар дӀадехараш, кхоачашъянза йисача проблемашта чӀоагӀагӀа теркам тӀаочара, уж чакхъяхара а дикагӀдола наькъаш белгалдахара а ьттув боалийташ гӀулакх хилар дох.

✦

ХЬАЙБАЙ ПРОДУКЦИ — ДУКХАГӀА

Хальха депутатий Веденски районин Совета исполком дукха ха йоацаш хьежар 1983 шера хьалхарча ах юкъа районе хьайбий продукци кийчъяра гӀулакхага.

Цу заседане ладийгӀар юрта Совета исполкомий председателашка, колхозийн совхозийн, заготовкаш еча организацей кулгалхоша Кхачан программа кхоачашъяра баьча балхах лаьца дьча хоамашка.

БӀарчча хьайнйча районо толаме кхоачашъю пачхьалкхенга дулх, шура йоккхара задениш. Уж продукташ планал 13 процент тӀех еккхий, тха — 125 процент, фуаш — 153 процент.

Эггара лакхагӀа дола хьоккамаш даьхад «Прогресс» яхача совхоза, Орджоникидзе, Ленина, XXII партсъезда цӀерагӀча колхозий коллективаша.

Районе хӀана тоаденнад бахача нахагара соа йола хьайбай продукци хьайлра гӀулакх а. Хьалхарча ах шера царгара хьейцад 200 тонн дулх. Районо деррига доккхачох ах хул цох.

Цу даькъе ьттув боаккхийтар фуд аьлча, из да бахача наькха шоай боахамаш дегӀадоаладара йоаккхо яр, царга хьайбаш, коа тӀара оалхазараш леладийтара лерттӀа хьалаш хьадар, хӀаьта бахача нахага доакъар, сельхозинвентарь, шерра хоатташ дола товараш доххар.

Из болх эггара бернатегӀа лелабечарех я Киров-Юртовски (председатель У. М. Башаев), Гушински (председатель А. М. Арсалиев), Агиштински (председатель Я. Г. Ахмадов), Ведениски (председатель М. У. Вашаев) юрта Советаш.

Ишта, белгалдаьккхар, цу даькъе ледарло еш йола юрта Советаш а районе хилар, къаьстта теркам тӀа нийсар дулха а кхыча продукце а товарность лакхъе, тоаденна доаца бежанаш дӀачутелга соцаде, социалистически доалахье лораелга чӀоагӀде дезаш хилара.

ЛЕХАЧАРНА КОРАДОАГӀА

— Яхьа тайп-тайпара формаш юкъеяхува, — аьлар соца къамаьл деш Карабулакски химически реагентий заводе социалистически яхь вӀаштӀехьяккхара йолча экономиста Евдошенко Любовь Ильиничнас. Царех я «ДикагӀа йола смена», «Профессех дикагӀа вар», «ДикагӀа йола цех, участок» яха цӀераш яхара лелаш яхь. ХӀаьта хӀара бетта, кварталах баьча балха итогаш еча хана моральни а материальни а белгалбоах котбаьинараш.

Цунга хьежна лакха да технико-экономически хьоекхамаш я. ДӀабахача бархӀ бетта 58 тонн химреагенташ кхое дош декхадар завода къахьегамхоша. ХӀаьта кхоъяраш 146 тонн хилар. Социалистически декхарех дикала Знак тӀалаттаж 75 процент продукци арахеца езаш яр завод, тӀаккха укхаза арахийцар 81,9 процент я. Цу юкъа дукха доагор кходаьд.

Уж толамаш доахача доккха даакъа юкъенхуь предприяте эррига цехаша, участкаша. ДикагӀа лоархӀаш я сменин инженер-технолог Павлов Виталий Иванович керте латта «Г» сменин коллектив, Тонкогубов Петр Александровича кулгалду участка коллектив. Социалистически яхье нийсагӀча кварталан итогех царна хьонайир завода управлене гӀодла хьалхара моттиги 400 сом премий. Масеттк дош ала деза хьалхе лелаеча нахах. Уж ба химреагентий цеха аппаратчик Янук Николай Васильевич, цу цехера грузчик, къахьегама ветеран Фролова Зоя Кирилловна, электромонтер Юшков Александр Иванович, слесарь-ремонтник Кравченко Иван Анатольевич, лаборант Помотова Антонина Васильевна. Ишта кхыбараш.

Укх шера хьалхарча кварталан итогех заводо баь дина болх белгалбаьккхар СССР мехкдаьтта промышленноста министерства.

«Союзнефтеспецматериалы» яхача объединене чуйоагӀача Волгоградски химреагентий заводацен «Нджавански бетонит» яхача Ереванск заводацен социалистически яхь лелаеш я Карабулакски химреагентий завода коллектив. 1983 шера хьалхарча ах шера баьча балха итогех хьалхара моттиг ьккхар вай мехкахоша.

Шоай балха юкъе шерра кердадар, рационализаци юкъехул заводчанаша. Укх шера 10 эзар сом ахча кходе декхар тӀайийцадар предприятерча рационализаторашей изобретателашей. ХӀаьта таханарча дийнахьа хьахиина экономически эффект 20 эзар сом да. ДӀабахача бархӀ бетта продукцега дӀадодар доккхарах баьина пайда 95 эзар сом да, из кул 109,2 процент. Цу юкъа планал совгӀа завода хьахиина цӀена пайда 90 эзар сом ба.

— Уж толамаш ишта дика кургдацар тха, — яхаш дувц планово-экономически отдела начальника Юшкова Антонина Петровнас. — нагахьа санна наьха балха, бытовой хьалаш тоадара йоаккхо ца йоре, материальни а моральни а стимулаш балха юкъе ца ккувларе. Баьцлув Юшкова. Заводе я цхьа Iохайча 100 саго хӀама даа йиш йола столови. Каспийски форда йисте селаIа цӀа, 140 бера лаьрхӀа берий беш, гӀонна бола ший боахам.

Къаьстта аьа деза тӀеххьарчох лаьца. Шу гаргга яр я заводо из вӀашагӀбелла. Укхаза кхоабаш да дукхьашта дахнаргдола 20 шинари дулха лаьрхӀа 9 сиргӀеи.

Ишта заводчаний я 180 квадратни метр хулаш йола теплица. Цудухьа болхлой столовера диалача шера хадац керда баьцадаараш: хох, помидораш, нарсаш, кабуц. Баьцадаараш, дулх берий беша а тел болхлоша.

— Тха гӀуланхаш массаза а ишта дика лелара хьайбашта доагъар эш, — йоах Антонина Петровнас. Цудухьа Сунженски района «XIX партсъезда» цӀерагӀчеи Кирова цӀерагӀчеи колхозашка тхона хьакъоастадьд тоьам болаш лаьтташ. ХӀаьта цу тӀа оаха 20 гектар силоса лаьрхӀа хьажкӀаш дӀайийнай, 10 гектар суданна аха буц, 8 гектара тӀара чуийцай неиц горохи вӀашагӀе а уаш йийна хинна буц.

Тхоай болхлошка лаьрхӀа дӀайийнай оаха 12 гектара тӀа гречиха.

Баьцаш дӀаюраш хьай башка хьожараш болхлой шоаш ба.

Ишта дика къахьега хоаш а, мехка Кхачан программа кхоачашъеча шоашкара доагӀаш дола дакъа юкъедахьа гӀерташ а ба Карабулакски химреагентий завода къахьегамхой.

А.-Г. УГУРЧИЕВ.

График кхоачашъе еза

27 августа шекара свеклаш хьаяха а уж пачхьалкхенна дӀаяла а йолаеннай республика цхьайола районаш. 31 август хьатӀаотташ Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совето чӀоагӀъяьча графинагӀа дӀаяла йоагӀараш 1825 тонн йолаш шекар доаккхача завода дӀаеннай 1705 тонн.

Свеклаш дӀаялара график кхоачашъьяц Ачхой-Мартановски района «Ореховский», Шалински района «Автуринский», «Зори Кавказа», «Октябрьский» совхозаша, Гудермесски Урус-Мартановски районий совхозаша. ХӀаьта шекар доаккхача завода цхьа тонн дӀаенна Грозненски района боахамаша.

Цивърчоа дика дӀабоалабаьб шекара свеклаш хьаяхара а уж пачхьалкхенна дӀаялара а болх Шалински района «Курчалоевский» совхоза кхаш леладераша. Хьалхарча дий дийнахьа шекар доаккхача завода цар дӀаеннай 545 тонн свеклаш, графикаци дӀаяла йоагӀараш 110 тонн йолаш.

№ 17 йола «Агитатора блокнот»

Кепа а теха, араьннай КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома пропаганди агитацен отдела «Агитатора блокнота» аргӀанара номер. Из хьаелалу «Хьа балха ди» яхача редакционни статьяца.

«Нахацара бувзамаш чӀоагӀде, хӀара сагага дӀакхача» — ишта корта болаш я парте Старопромысловски райкома пленумах йола отчет.

«ЛоархӀаме даташ» яхача рубрикана кӀала я «ЭррагӀча хьунах лерттӀа пайда эша» яха республика хьуна боахама министра заместитела Д. П. Юрчука лаьъь статья. Из хетаяь я хьун болхлой цӀейча. Машинаьчерий Ди гаргга гӀортарца язъь я «Кертера даакъа» аьнна «Красный молот» завода парткома секретара Е. Н. Пучкова кийчъяь материал.

Нохч-ГӀалгӀай АССР юстице министра Н. А. Албастова кийчъяьй «Тунеядство лелаярах бехктоккаме ду» яха статья. Журналисто В. П. Евдокимова шийн корреспонденце тӀа дувц мастерах, кагирхой хьехамчах, агитаторах Бакаев Аптех.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

МОСКВА. Дукха ха йоаццаш КПСС ЦК парте ветеранашка хиннача вӀашагӀкхетара юкъе даакъа лаьцарех цаI ва Александр Иванович Жаринов. Цун къахьегама стаж шовзткъе итт шу я.

Ах бӀаь шу хьалха, ФЗУ чакхъьяьккхачул тӀехьагӀа, балха веная из Московски машинаьккъа Москва-Сортировочни депо. ТӀах аьнна а сиха оамал йолаш а вола кӀаьнк цу саххьате пронаводствав депо комсомольски организацен вахарах чувенная. Миччахьа къахьегаш вале а масса хана кхычарел хьалха воалаш хиннав. ТӀехдика ремонтник, машинист, хӀанз — депо гӀоллара дежурни волча цо къонабарашта говзал Iомаеш а хиннай, хӀанз Iомаеш а ва, ше Iоаль опыт царна дӀа а луш. Тахан электровозий цӀи хеза болча дукхача машинисташа, цу даькъе Социалистически Къахьегама Турпала Ю. Н. Чумаченкос а, Александр Ивановичах шоай эггара хьалхара хьехамча ва оал.

Сийлахьа машинаьккъахо А. И. Жаринов Ленина орден, ЦӀеча Байракха шин орден, «Знак Почета» яха орден, дукхах медалаш енна ва. Из ишта сийлен член ва КПСС XXIII съезда цӀерагӀча комсомольско-кагирхой колонна а. Къонабарашта дувца а царна хьеха а хӀамаш долаш ва ветеран.

СУРТА ТӀА: Московски машинаьккъа Перово яхача станце къоначa коммунисташта машинаьккъахошта ше юкъе а волаш КПСС ЦК парте ветеранашца хиннача вӀашагӀкхетарах дувцаш ва А. И. Жаринов.

В. СОБОЛЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

КХОАНЕН УЙЛА ЕШ

Малгобекски района боахамашта юкъе дукха комсаш лелаечарех я ГӀ. Ахриева цӀи лелаю совхоз. 425 гектара тӀа кхею укхаза из бокккха мах бола культура. Укх денощка комсаш чуэца болакургба совхоза къахьегамхой. ХӀанз, хаинахьен цхьа хӀама ца доадайташен комсаш чуэцара тӀеххьара кийчо еш ба болхлой.

Укх шера ахкана сихьа йолаш за латтар бахьан дола дукха халонаш нийсъелар комсаш лелаерашта хьалхашка. Баьъда, хӀанз комсий кхашка хьежача гуш да укхаза дика къахьийталга. Хьувкъам во хиннабац. Болхлоша кхашка лерттӀа доал дара белгало я комсаш оасарах цӀена хилар. Аьхки тоъал йоачан хиннаеце а, комсашта боагӀача боарамагӀа хий тоха вӀаштӀехьдьлар механизаторий Турашев Абу-Саида, Умаров Хьусена, Аяханов Мовладена, кхычарна. Цар сийна боахаме урагӀъяхийтай Къахьегама Сийлен байрах.

...Делкъа ха. Со за комсаш лелаеча отделене. Болхлой комсаш чуэца нованъостал де боагӀа Назрановски юртбоахама - техникумера студенташ тӀаацара кийчо еш ба. Студенташ чуӀергбола цӀенош кӀираш а теха, басараш а хьекха дика кийчдаьд. ЦӀеношта чухьнахьа Iоовтадаьд керда маьтеш. Студентий лагере коа дика лостам баьб. Уйла яьй укхаза болх чакхбаьначул тӀехьагӀа, сайрийна чубаьхкача студенташта салаIийтара а. Лагера коа хьалий кино хьокха сцена, волейболах ловза площадкаш. Вешта аьлча, студенташта сагота хургьяц укхаза. Лакха овсарле йолаш болх байта а салаIа а деррига хьалаш вӀаштӀехьдаьхад.

Дукха ха ялалехьа комсаш лелаеча отделене хьахоач совхоза директор Хасиев Хаспе а, керттера специалисташ а.

— Укх шера пачхьалкхенна 2420 тонн комсаш дӀачуяла декхарийла да тхо.— йоах Хасиев Хаспе. — Комсаш кхеар гӀулакх хӀанз а дика Iомадаьдаьинадац тхо. Цудухьа, балха тӀа цхьаца гӀалаташ, кхоачамбоацараш нийсдолийт. ХӀаьта а комсаш лелаеча гӀулакхаш тӀатӀа тоалуш доагӀа. Масала, совхкарчул дукха дикагӀа хинаб укх шера хьувкъам. Цо хьахьокх, тха болхлой комсаш кхеярах шерагара-шерага шоай знавеш чӀоагӀъеш, кердадар балха юкъедоаладеш, из дааньа боахаме рентабельни хилийтара деррига а низаш тӀалерзадаь къахьегаш болга. Баьъда, хьуакъам хьалхебарах далац гӀулакх. ЧӀоагӀа лоархӀаме да комсаш йоа а ца яйташ, эррига чуэцар.

Цу гӀулакха боахама хьалхе а уйла яр кхетадеш да. Соахка, лерттӀа тӀахьожам ца лоаттабар бахьан долаш хьалхкеяь хина эррига а комсаш пачхьалкхенна дӀачуяла вӀаштӀехьдаланзар. Уж кхоачамбоацараш дага а кховбаш, укх шера отделене боккха теркам тӀабахийта лаьрхӀад хьалхкеяь эррига а комсаш цхьа гайдолг доа ца дайташ чуэцара а пачхьалкхенна дӀачуялара а. Цу гӀулакха тӀахьожам лоаттабергба боахаме вӀашагӀъехкача халкъа тӀахьожама постанша. Комсаш оазча таразатӀа массаза а латтаргва боахама халкъа тӀахьожама член. Отталый комсаш чуэцача хана дийнахьен буси совхоза керттерча специалистанша дежурство дӀакхьара графикк. Гуш да совхоза комсаш лелаераша укх шерара шоай декхар кхоачашдара дӀубенна болга.

ХӀаьта, совхоза кулгалхой тахане а кхоанена уйла еш ба.

— Комсаш кхееча даькъе дукха проблемаш я тха. — йоах совхоза директора. — Эррига а комсаш гурахьа дӀакъоваш я. ХӀаьта комсаш дӀакъоволаш хьелаши уж дукха телхаю. Ховш ма дий, цхьа толхаьь комсий га диъ-пхе шера юхаметта ца йоагӀилга. Из бахьан долаш дукха комсаш ийлха я. Цудухьа, укх шера оаха лаьрхӀад гурахьа, дукхьашта 50 гектара тӀа дӀакъовла ца еза «Изабелла» яхача сортагӀа йола комсаш дӀае.

Баькъа, таханарча дийнахьа совхоза комсаш лелаерашта хьалхашка латтача проблемаех эггара керттера яр я болхлой кулгаш ца тоъар. Масала, хано хьахьекхад комсаш кхееча дезала подряд юкъейовлаяр чӀоагӀа лоархӀаме а пайдене а гӀулакх долга.

— Тха совхоза чуйоагӀа юрт зӀамига я, — яхаш дувц Хасиев Хаспе. — Укхаза баха нах низткъа мара тоъац боахама кхыча доакьошка болх бе а. Цудухьа, юрта гаьна йоацаш оаха хьалъеш латт керда Чкалова яха поселок. Тха совхозе къахьега а, ваха а веначунна укх шера я дӀадали торо хургья дика даь цӀеной. ХӀанзалша хий кхычахьра хьакхухьар оаха. ХӀаьта укх шера хий чудиллад оаха керда хьадаьча цӀеношка. ТӀайоагӀач хана газ а чуйилла дага да тхо. Цу гӀулакха сметта кийчъяьй совхоза. Цу дерригне, торо хулийтаргья наьха тха совхозе баха хьаахa безам хилийта. Вешта аьлча, нах ца тоъар проблема дӀаьккха.

Ш. ХУСЕИНОВ.

ДОАГӀАШ ДАЬ СИЙ

Шурий кхо ферма я Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхозе. Царна юкъе лърхача яьь хьалха шоллагӀа яр я. Карарча шера борхӀ бетта хьайбай продукташ дукхагӀа яхара а кийчъяра а лелаьча социалистически яхье котъьяннарг а лаьрхӀа республикански газеташ тӀа чӀоагӀдаьча сийлен Улга тӀа яьккхай цу ферма коллектив. ДоагӀаш даь сий да из. БорхӀ бетта планал совгӀа 84 тонн шура дӀаянний ферма болхлоша. Цунах 86 процент цхьоалагӀча сортах а хилар, хӀаьта цхьаккхача сортах йоацаш грамм а кийсъланаар. Дета товмбеш кхы а цхьа хӀама да. Совхозе гӀоала йоаккхар 5,9 килограмм мара ец, укхаза 7,8 килограмм шура йоаккх дийнахьа хӀара кхоабача Iаттагара. Из я соахка укх хака дийнахьа йоаккхаш хинначул 1,2 килограмм дукхагӀа.

Ишта дика къахьега малагӀча гӀулакхаша ьттуя боалийт хьажа цу ферме дахка хилар тхо укх денощка.

Ферма контора хьалхашка лаьгIо хьекхача михо ловзаеш цӀе байрах я урагӀъяийта. Из айлья ферма толашагӀа болча хьайбаш леладерий доярка: Довлетмирзаева Туминай, Шовпова Зарай, Гандурова Тамарай, Замаева Макхий, скотникий: Дубаев Леча, Тушаев Хьамзата, Альмурзаев Ширвана, Iаьсий леладеча Арсанова Арубикай сийна. Белгалдаккха доагӀа, республика хьайбаш леладеча болхлоша шоай профессегӀа лелаьча яхь борхӀ бетта итогех Арубика а республикански газеташ тӀа чӀоагӀдаьча сийлен Улга тӀа яьккхалга. Шу доладелча дена цо леладеш долчарех цхьаккха Iасилг тӀерадаьнадац. План 450 грамм йолаш дийнахьен буси юкъера лаьрхӀача 750—800 грамм дулх тӀанхетийт цо хӀара Iасилга.

Ферма контора зоотехник Гальмурзаев Аьхмад мара кхы саг вацар. Цу дийнахьа Iуйрийна яьнкха шура дӀаязъеча табелага хьежаш нагIар из. ДӀа-юха хеттараш даьчул тӀехьагӀа:

— ГӀулакхаш тоалуш доагӀа, — аьлар Аьхмада, вела а венна. — Июль бутт чакхбоалача хана хӀара кховбача Iаттагара нийс килограмм гаргга шура йоаккхар тха доярхаша. Баькъа, август бетта цхьан юкъа 7,5 килограммага кхаччалца лохъелар доахана ау шура. Бахьан — моша доакъар кӀезигагӀа телаш хинна хилар. ХӀаьта хӀанз, гурахьа, дӀадийна ялат чуийцачул тӀехьагӀа хьажкӀаш дӀайийначе кхашка доажаде доладаьчул тӀехьагӀа хӀара дийнахьа тӀакхеташ я шура.

— Кхоачашдулургдий шун коллектива «Пятилетка план — диъ шерай» яха лозунг? — хьаттача:

— Хайцца, — жоп делар Гальмурзаева. — Пачхьалкхенна шура дӀаялара диъ шера план укх шера кхоачашхургья тха, хӀаьта пхелагӀча шера яр тӀадоагӀача шера кхоачашъергъхиларах са шеко а яц.

— Мишта малагӀча гӀулакхаша карагӀдуллийт шоана ишта дика къахьега?

— Къахьегама дисциплина чӀоагӀа ца хилча моллагӀча коллективе сатувса дезаш дац производствении толамашка. Из ха а ховш цу гӀулакха хадданза йоанхо ю оаха. Дисциплина телхальчунца цу сахьате ферма сонет гул а йийя къамаьл хул тха. Кхетадойт цо дальйта гӀалат цунна меттел ферма эррига коллектива зе деш долга. ХӀаьта цкъа дийцачул тӀехьагӀа кхы дувца даьш а хилац: баьъдар аьлча, къахьегама дисциплиннах дош дувца соахка октябрь бетта дена хӀанзалца бахьан хиннадац. ХӀана аьлча, шоалагӀа гӀалат дальйтар балхара дӀаволаьйт. ХӀаьта тха ферме балха бахка безам бола нах геттара дукха ба.

Лостам болаш я ферма цӀеча уголоке а. Укхаза лат бос бола телевизор. Истола тӀа лада керда газеташ, журналаш да. Эша литература а долаш, хоза вӀаштӀехьъьяккхай хьайбаш леладечун, етенста уголок. Укхаза хьалтеха йоал дийнахьа, хӀаьта шу доладенначa дена хӀара доярхас яьккха шура тӀаязъеш йола график. Цо хьахьокх 12 доярхех 25 август хьатӀакхоачаш йиъне шоай шера планаш кхоачашъялга. Масала, Шовпова Зарас — 1822 килограмм, Довлетмирзаева Туминас—1819, Гандурова Тамарас — 1816, Дебирова Зурас — 1753 килограмм шура яьккхай хӀара кхоабача Iаттагара, шера план 1750 килограмм йолаш. Цул совгӀа, сентябрь бетта кхы а пхе доярка кхоачашъюлургьи хийца шоай шера планаш.

Ишта дика хьонхамаш гойташ къахьегача доярашта геттара донкха новнъостал ду скотникаша. Доахана ма хулла дикагӀа Iунал де гӀерташ болх бу цар. Доакъара хьажкӀаш дӀайийнача кхашка доажаду хӀанз доахан. ЙIохъелча во даж уж. Дизалца хӀама юалац. Из кхоачамбоацар дӀадаккхара шин сменагӀа бу хӀанз скотникаша Дубаев Лече, Тушаев Хьамзата, АльмурзаевгӀар Ширванен Шуддиней шоай болх. Хувца а луш бийса юкъейххачалца доажаду цар доалаи, дийнахьа ЙIохъелча царга Iийне са а лоIайташ. Лакхе белгалдаьккха хиначa тейпаре, карарча пятилетка план диъ шера кхоачашъе декхар тӀаийцад ферма коллективо. ХӀаьта лаьрхIар толаме кхоачашдар дукха ма хулаа тешамегӀа хургйолаш лард йолла гӀерташ боахкӀанз. Ишта, Iалашдеш да доакъар, тоаеш я хьайбаш чулатта помещенеш, доакъар кийчду цех, я. кх. дӀ. Цу балхаш тӀа дика кайоал ферма къахьегамхой. Хьейбаш Iангара дахара тоъал хьатӀа а ена коа аргӀаш а даь дӀаоттаьй йол, шортта да ча. ХӀана ферма коа шин кӀоага чу хьежкӀех силос йоллаш я. Ши кӀоаг бизача май бутт тӀаккхаччалца доахан кхаба тоъаргйолаш я силос а.

М. ХАМАТХАНОВ.

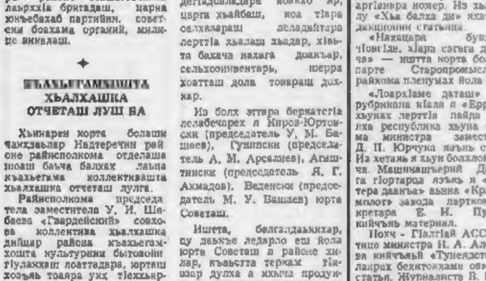

МОЛДАВСКИ ССР. СССР 50 шу дизара цӀерагӀча Кишиневски счетни машиний заводера моттигерча Советий халкъа депутаташ — къаьстта белгала нах ба. Къахьегамен общественни балха тӀехь уж вӀашагӀтох шоай коллектива кхелах йола гӀулакхаш чӀоагӀа хьашт долаш хилар бахьан долаш.

Депутатий полномочеш наькъга гуш я производства сфере хинна ца Iеш, коллективера кхетама болх товбара, хьехамчала, доагӀача дешашка а, депутаташ йоакхо еш ба завода болхлой. ГӀулакхерча наьха къахьегама, быта, салаӀара хьалий а. Ховш ма дий из деррига а харжархой наназашта юкъедоагӀаш долга. ХӀаьта царца депутаташа хадданза айхха бувзам а лоаттабу, шоаш даьчох царна хьалхашка цар отчеташ а тел.

СССР 50 шу дизара цӀерагӀча Кишиневски счетни машиний завода бригадай, участкай коллективаша социалистически яхь йоаржаьй коммунистически хьесап къахьегара болам дӀаболабаь 25 шу дизара сийне.

СУРТА ТӀА: Н. Г. Ноднна (юкъе латтар) бригада.

Б. КАПНИНА сурт. ТАСС фотокроника.

ДУВЛА БАЗАР ТӀА

ТӀадувха барзкъа, кога гӀирс шера цхьа-шозза ийцача воал саг. ХӀаьта кхача? ХӀара дийнахьа кхозза буъ из. Ший дезала истола тӀа хилча бакъахьа хет цунна тайп-тайпара баьцадаараш, сом, кхыйола кагий хӀамаш. Къаьстта чӀоагӀа деза из дар наха аьхки. Цудухьа, хӀара дийнахьа яхар мо вода городе ваха саг базар тӀа шийна кара чуева помидораш, нарсаш, коартолаш, и. кх. дӀ. Дика новкъостал ду цар городе бахача наьха истолаш тӀара кхача дикагӀа, чам болашагӀа хилийтара. Пайда шин тайпара боал цу гӀулакхах. Цкъа-дале, наьха торо я шоашта эшшар эца, шоалагӀа-дале, рынке шоай продукци йохка баьхкарашкара хьаацаш долча разови сборах боккха пайда боал пачхьалкхенна а. Масала, ер шу доладелча дена разови сборахи гӀулакх дарах мах телараxи йола план дикка тӀеххоачашъяь хилар.

Бахача наха ма могга дукхагӀа кхачан продукташ хилийтар дукха 37 договор оттадаьд оаха совхозашцей колхозашцей. Грозненча центральни рынке колхозашта лаьрхӀа кийчъяь я 13 помещения.

ДӀадахача шера 14 январе «Колхозни рыкнашка колхозашка, совхозашка, организацеша юртбоахама продукташ йохкар дӀахо дегӀадоаладара де дезарех» бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцам арабаьнначул тӀехьагӀа, кӀезигдукха тоалуш латт совхозашен колхозашен, укхаза хьа а кхухьаш, баьцадааращи соми бохкарa гӀулакх. 1983 шера оаха уггадаьча договорех 3815 тонн баьцадаараш, 220 тонн сом бохка лерхӀ. Из гӀулакх дика карагӀдаргда аьнна хеташ да тхо, хӀана аьлча, соахка, 23-ча июле, халкъа депутатий Грозненски городской Совета исполкома решенегӀа Грозненча рынкашта хьадда долаш маьхаш уттадаьд юртбоахама продукташта. Цу гӀулакхо карагӀдалийтад коартол, хохаш, керда кабуц, саьмарсаьх, кхыдараш доххара маьхаш холуш лохде.

Цхьабакъда, бежний устагӀанн дулх дикка кӀезигагӀа хьаккхуь. Ишта, карарча шера хьалхарча ах шера 157,6 тонн кӀезигагӀа кхаьчад из Грозненча рынкашка е соахка цу хинарчул шозза кӀезигагӀа. Из дувзаденна да республика кхыча колхозни рынкашка маьхаш уттадаь ца хиларца, цудухьа городе а ца даханш, дохка цига дӀакхухь наха шоай дулх.

Грозненча центральни рынке вӀашагӀъеллай торгови гӀулакхаш дара бюро. Цо гӀо ду колхозашта, совхозашта, кхыча юртбоахама предприятешта а къаьст-къаьстача гражданашта а, хӀаьта ишта рыночни маьхаш лоху.

Бюро новкъосталца карарча шера хьалхарча ах шера ехкай 1,7 тонн коартолаш, 11 тонн баьцадаараш, 33,3 тонн сом. Цу гӀулакхо торо еннай 70,8 эзар сома маьла товарооборот хилийта, 5,1 эзар сом пайда бе.

Баькъа, бахача нахага юртбоахама продукташ дукхагӀа ца кхачийтара бахьанаш а дукха да. ЧӀоагӀа новкъарле ю тхона цхьаццайолча совхозашка шоай договорной декхараш дизза кхоачаш ца даро. Масала, оттадаь хиннача договорах Наурски района «Россия» яха колхоз 30 тонн баьцадаараш да дезаш яр тха рынке, бакъда хьакхаьча хӀама дац, хӀаьта Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхозо 15 тонн хьорах, 9 тонн кӀих, кхо тонн крупах хьадена цхьаннха а хӀама дац.

Грозненча центральни рынке хьалъеш латт 519 саго мах бу моттиг хургйола тхов тилла зал. ГӀишло хьалъе йолаеча дена карарзаь напаложенеш 1090 эзар сом мара дац, сметин мах 1811 эзар сом болча. Укх шера болх бе йолаьла езаш я из объект. Тхов тилла рынок хьалъяра генподрядчик Нохч-ГӀалгӀай гӀишлошъеча управленеа чуйоагӀа СМУ-2 я. Геттара эсала леладу укхазара по гӀишлон балхаш. Тоъаш бац болхлой, лаьттан тӀехьара а кӀалхара а здане доаьъош хӀанз а даьхадац. Шоаш де дезача балхех кулг дӀатехадац электрикаша а сантехникаша а. Доаладьча цу масалаш хьахьокх шу довлехьа гӀишлонхоша деррига балхаш чакхдоахарг ца хиларг а рынок болх бе ший хаинахьа йолалург ца хилар а.

Тхов тилла рынок хьалъяра тӀахьожам лоаттабер КПСС Заводской райком я. ХӀара кӀирагӀа ю совещанеш. Цига дувц объект сихагӀа хьалъяь яккхарах, бакъда гӀулакх хайра хувцалац.

Колхозни рынкашка дукхагӀа коартолаш, баьцадаараш, сом бохкара лоархӀаме гӀо дергдар коллективни бешамаш, соммий бешамаш дукхагӀа хиларо, болхлошта дукхагӀа лаьтташ теларо. Шоай совъяьнна продукци цар йохкаргьяр тха рынкашка. Бакъахьа хургдар горкоопторген горплодоовощторген тикашка кхухьача юртбоахама продуктай ассортимент а йоккхагӀа хилча. Цу дерригне дика гӀо дергда бахача наха шоай истола тӀа оттабеш бола кхача дукхагӀа а чам болашагӀа а хилийта.

Т. ЛАСКАЕВ,
колхозни рынкай республикански управлене начальник.

Шерагара шерага тайлуш, хоьлуш латт Нохч-ГІалгІайчен столица — город Грозный. Дукха хьалду 9 — 12-зайа вІаштІарадаь маха чубаха цІенош, школаш, берийн бешамаш, кхийола гІишлош. ХІанз Грозне хьалъеш латтача гІишлонех лоархІамечІарчарех цаІ я пачхьалкхнен цирка лаьрхІа йола общежити. 191 сага моттиг йолаш йола из гІишло хьалъе йоладьй укх шера иттлагІча феврале. Пачхьалкхен планагІа йиълагІча квартале йистеяккха езаш я. Цхьабакъда, из хьалъеш болча Нохч-ГІалгІай гІишлон управлене СМУ-2 шоллагІча участкерча Социалистически Къахьегама Турпал Хаджиев Шамсудина кулгалдеча комплексни бригада гІишлонхоша социалистически декхараш тІайицад лаьрхІачул дукха хьалха из гІишло хьалъяь йистеяккха. Укхаза деррига кхоачашде дезаш да 893,3 эзар сома маьха гІишлон-монтажни балхаш, хІаьта хІанзлехьа кхоачашдаь гІишлон балхаш да 628 эзар сом мах болаш. Цу масало къаьста хьахьонт лерхІаш дар гІишлонхоша толаме кхоачашдергхилар.

ХІанзлехьа общежити йистеьнна хургьяр цхьаццайолча гІишлон организацей бехкагІа тха балха тІа кхочамбоацараш нийсденна децаре, яхаш дуьц участка начальника Ахметханов Саид Шейхаевича. «Союзпромвентиляция» яхача треста Грознески монтажни управлене, СпецСМУ-10 коллективай бехкагІа шоай болх тІехьаттатташ хилар белгалдоаких цо. ХІанзалца дІаоттаьь яьнкаш поддонаш, опрессовка яьнц йовхала системана. Кафера монтажни балхаш хІана а тІехьа чакхдаьхадац СпецСМУ-10 гІишлонхоша. Уж кхоачамбоацараш дІа а даьха, сихагІа гІишло йистеяккхара оарцагІбаьннаб монтажникаш а гІишлонхой а.

Къаьстта дика къа а хьегаш, социалистически яхье хьалха латташ ба штукатураш Бекаева Айзан, Качаева Зара, Яхъиева Медина, Абубакарова Малика, Мугаева Жовхьар, кхыбараш. Цар цхьанкха смена дІанийтац 150 процентал чулхьахьа шоай норма кхоачашъь. Оцсаре къахьегарал совгІа, дикен тІехдикен маре хилийтац деш дола гІишлон балхаш в.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) штукатураш М. Абубакарова, З. Качаева, А. Бекаева, М. Яхъиева, Ж. Мугаева.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЛОАРХІАМЕ ГІИШЛО ХЬАЛЪЕЧА • ЦХЬА БАРТ ЦА ХИЛЧА...

Чоаклане да укх пятилетке эгара лоархІамегІа йола республика объект — Г-43-107 яха каталитически крекинга комбинированни установка хьалъеш бараша хьалхашка латта декхараш. Ер шу чакхдалалехьа эксплуатаце дІаяла еза административно-бытовой корпус, стояки, 50-Б яха подстанци, кхыйола объекташ.

ГІишло хьалъеча эгаре лоархІамагІча проблемех цаІ я майда материалех мукъаенкхар. Из декхар кхоачашдара оттаь хиина хьалхара хаяш хьогге а тІехьеьннай, хІаьта материалаш цигара дІаяхара гІулакх кхы а тІехьдоале планагІа де дезаш дола балхаш тІехьдаргда. Металлолом цигара дІаяккхара эшаш я 3 автомашини 2 автокрани, тезан объединене АТК хьайойт цига алкха цхьа машин. Кхетадеш да, цу балхІ нах а эш. Комсомола райкома балхахошен «Грознефтеоргсинтеза» № 2 йолча СРСУ-и хьогге а хьиндар хьалъеш латтача гІишлонна комсомола шефство эцилга вІаштІехьдоаккхаргда шоаш аьнна, амма кагирхой хІана а гуш бац укхаза.

Сиденная водородни установка хьалъяра йола майда мукъаенкхара балхаш а. Цу гІулакха хьогге а тІадиллад «Грознефтехимремстрой» треста № 2 йолча СРСУ кхеь емкоста демонтаж елга. Йилла ха шоаза а тІехьаьннай, амма даш хІама дац. Установке хьалъяра балхаш юхадетт В. И. Ленина цІерагІча заводо, КИП-а помещени мукъа ца яккхара а. Цо бокъа вац гІишло хьалъяра балхашта кхоакхьерла еш йола № 3 йолча цеха столовех дІакъоала.

Уж дешаш каст-каста гІеттаду гІишло хьалъяра балхашта кулгалдеча штаба заседанешка, амма практически къестадац. Шоашта тІадилла бехктохаме гІулакх чакхдоаккхаш боацараша цІенхаштта къамельаш хила дезз ха, хетаргеьь, хьаттІакхьачай.

Лакха аьнача бесса, 50-Б яха подстанци 1983 шера хьалъяла езаш йола объект я. «Кавэлектромонтаж» яхача управлена коллектив шийназ кхобергбоацаш я объект йиллача хана эксплуатаце дІаялара, амма цуи болх юхабетт эшаш йолча оборудованех 70 процент мара цІана а хьакхачийтаза йолча УПТК объединена.

Генеральни подрядчикех цаІ йола Нохч-ГІалгІай гІишлошъеча управлена СМУ-7 хІанз а дилоалаш яц реакторни блока батонни лард йоллара балхаш, хІаьта СМУ-9 а даь йоалеш яц фасадни боазаме до деза балхаш, дІадолаадаьа химводоочистки контрольно-товарни лабораторие хьалъяра балхаш.

Шийн заданеш толаме кхоачашъю слесараш, бетонщикаш, плотникаш а чубоагІаш йолча Ю. Никитин керте латтача бригада.

ГІишло хьалъеча дикагІьярех цаІ хоаргІеш я «Центроспецстрой» трестера Г. Бандышева кулгалду бригада. Цо сихе ду пожарни турбопровод йиллара балхаш, гІишлош хьалъеш латтача майда тІара дІаяраяйоах заводской коммуникацеш.

ГІишло хьалъечара керттерча кхоачамбоацарех парткІа дезаш да оперативность эсала хилари сменоин организацей барт ца хилари.

Ала дезаш да, нагахьа санна хІара цу балхе юкъе даакъа лоацаш йолча организацие шийн заданеш хьинадъа кхоачашйой Г-43-107 яха комплекс 1985 шера эксплуатаце дІаяла йиш хургъя, аьнна.

З. АЮБОВ.

КАГИРХОЙ ХЬЕХАМЧА

Котиков Хьамзат кораверсона «Малгобекнефть» НГДУ ЦДНГ-1 участке. № 791 йолча фонтанни скважине къоначча болхлоша кислотни обработка еш вар из. ІальматІе дика порядок я участке, хоза штабелагІа хьалъетта латт турбаши штангаши. Массадолча хІамо хьахьокх укхаза тІалатташ даь бІарт хилар.

— ВоккхагІа волча оператора Х. Котикова участке дилла я порядок, — йоах воккхагІа волча инженера Ахриева. — Геттара раьза а волаш дагавул со Х. Котиковна хьалхашка уттача декхарий хьакъехьа. Валха опыт йоаикха я цун. Эгара лакхера класс йола специалист ва из. Тхо, къона специалисташ, производство ветеранаша Іомадаьд болх бе.

ЛаьрхІа дуьн Котикова къоначча болхлоша Долгиева Кодзоевнек штуцерни камера сменах. Хьамзата хетачох, дилла а йоахко с ееа къоначча болхлой тоазал лакхъяра гІуланха. Сага уназаро ма хетий ца хов хІама. Боккхача лоархІаме да юхе латта хьехамча хилар, хержа професси езаялийта могаргдола саг улув хилар. ГІулакх ишта вІаштІехьдаьккхача кІезига хуэцалу кадраш, хІаьта из хІама производствана чІоагІа лоархІама дий, хІана аьлча шераш деза дика специалист кийчвара.

ХІаьта ккийна эІамсаг волаш вера Котиков Хьамзат мехкхаьтте промысле балха. Шен вар из цу хана еелла чоалхане професси Іомалургйий-теш шийга аьнна хеташ.

ВоккхагІа вола оператор волаш участке болх беш вар цу хана А. К. Куксин. Къаьнача коммуниста, дика дог долча сего А. К. Куксина кастта теркалвир хІама Іомаде лоаш вола Хьамзат, цуна уоалхаие балхаш тІадехка аьлар, мехкдаьтта доакхачун гоазал цуина дІа а йоезийташ.

ЧІоагІа царна раьза волаш я баркал оалаш а хьоахабу Котикова хІанз цу хана шийн хиина хьехамчаш: А. К. Куксин, П. Д. Лебедева, промысла эгара дикагІа йола мастер М. В. Торий, Социалистически Къахьегама Турпал М. Я. Паук.

Квалификаци лакхъе город Грозне курсашка хьожаву Хьамзат, цига Іомаю цо хержача професех йола теоретически знанеш.

Цу шерашка цхьаннена тІехьа шоллагІьяр йолаш каст-каста хьайийоара буровикашкара лакха дебит йола фонтании скважинаш. Цу тайпара йола чоалхале производственни участок лелаяра вІашагІъелляр лакха квалификаци йолча операторех латта лаьрхІа бригада, хІаьта воккхагІа волча операторалла хьожавир цу хана къона а хьинар долаш а хинна Котиков Хьамзат. ХІаьта цо сийленца кхоачашдир шийна тІадилла декхар. Керда структура юкъе а йоалаяь, промыслех РИТС-аш е баьлча, эгара йоккхагІа йолча бригада воккхагІа волча операторалла хьожавир Котиков.

Іоальча балха опытох Іомаьча знанешек йиш хулийт цун эффективна рационализаторски предложенеш юкъе яхула. ХІара шера шинкел кІезигагІа йоацаш рационализаторски предложени ду Котиков Хьамзата, йоах воккхагІа волча инженера.

Хьинаре общественни ва Котиков. Массехкаьза хержав из ЦДНГ-1 местнома членалла, тха профсоюза делегат волаш Москве хиннача XIV съезде ваха хилар. Хьамзат ва городской суда заседатель, производстверча новкьостий суда член.

Мехкдаьтта доахараша беш бола болх безабалийтаб Хьамзата шийн дезала. 20 шера цуина уллув болх баьб цуи сесага Гильда Карловнас. Советски Эскаре гІулакх даь ше цІавеча, промысле балха вахав цун воІ Мухьмад. Гаьнарча Къулбаседен мехкдаьтта рузкъаш карадерзадеш ва из хІанз. Цун сесаг Марет а шийн мараца цхьана шига болх беш я.

Даьхено лакха мах баьб Котикова хьаьналча къахьегама. Цуина еннай «СССР халкъий ДоттагІал», «Сийлен знак» яха орденаш, юбилейни майдилг. 1981 шера премене автомашина еннай Хьамзата. Хьехамча ше хиларах тарра, цо Іомабаьб дукха операторааш: Цечоев Муса, Матиев Махьмад, Долгиев Мухьмад, Кодзоев Алик, Мамергова Роза, Зандикова Зина, кхыбараш.

Котиковна дагаух тІехьарча шерашка промысле хиина хувцамаш. ЧІоагІа аттача даьнкад хала балхаш. Дерригаш хІана дац аьнна механизаци яь да уж. Хьамзата дагадоагІа замерщица хиннача хана цийн сесага мел гІаш никъ бора участке гІолла. ХІара участок къаьсттача бустама емкостацна лакха езар. Участкера еррига фонд йистеяккхара бІарчча бутт эшар. ХІаьта хІанз скважина фонд йистара кхо ди мара эшац бригадана. Массанахьа болх беш я скважиней автоматически замераш. Еррига ЦДНГ-1 телемеханизаци ь я.

Карарча шера хьалхарча ворхІ бетта дукха балхаш даьд: тиллай 700 метр йІаьха трубопровод. Шийн низаца оттаьй бригада спутникаш 73, 90, 468, оттаьй 537-гІа коллектор, обработка ьй езача фонда 10 скважиннана. Царех дукхачар мехкдаьтта дебит лакхъеннай. Планал совгІа даьккхад ЦДНГ-1 500 тонн мехкдаьтта.

КПСС ЦК ветеранашца вІашагІкхийттача хана Ю. В. Андропова кертагІдаьнкхар: «ЛоархІаме да вай метта дІаоттаргбараш Октябра байракха, Ленина идеяшта тешаме бола, шоаш каралаьца гІулакх дика довзаш бола нах хургхиларах тийша хилар». Цо белгалдаьнкхар ветеранашта партена а Даьхенна а лоархІаме дола доаккхий хІамаш карагІдийна хилар, хІана аьлча хІанз болх беш барий метта дІаоттаргйола дика смена кийчъю цар. Цар дика чакхдоах шоаш дІадоладаь гІулакхаш, цкъаза боккхача толамца в доахаш.

Хьамзата доккхал ду кагирхошта кхетам балара ветеранашца беча балха ишта лакха мах барах, хІаьта из декхар кхоачашдара дІахо йодача хана а шийн низ кхобергбоацаш а ва.

М. АТАЕВ,
«Малгобекнефть» НГДУ ЦДНГ-1 оператор, РСФСР мехкдаьттан газен промышленноста заслуженни балхахо.

Дозазол дехьара

Транснациональни корпорацеита шерра пайгІато луш йолча Іаьдалий экономически политикана тІехь-тІехьагІа хьинарегІа духьала бувл Перу нъахьегамхой. Къовсама юкъебоагІа банковски гІуллакхера нах, гІишлонхой, текстильщикаш, хьехархой, студенташ.

СУРТА ТІА: Лима гІишлонхой манифестаци йолча хана.

ТАСС фотохроника.

Дуне цхьан кІиргагІа

ХЬАЬКЪАЛЕ НИКЪ ЛАХАРА ЦІАЬКХА А ГІАХЬЕХ

Машар лорабарали чІоагІбарали лоархІамегІа декхар дац хІанз адамленна хьалхашка. ХІаьта из кхоачашдара Европе гаьна кхетар юкъерча боараме долча ракетно-ядерни средстваашта доазув оттадарал с, кхы а дикагІа, уж дІеньяь дІаяхарал лоархІамегІа хІама а дац. Цу керттерча дешапарча гІулакхага хьежна гуш хургдачухьежача кизга чу санна бокъонца машар безаш хилари машар бе гІерт яхаш нец уйтаяри.

Цудухьа дуьнахьа мехкий кулгалхоша, массови информаци средствааш, еррига континенташ тІарча миллиош болча мугІарерча наха леррагІа машар безача политика хьахьоккаш доле хІама санна леарІ «Правда» яхача газета хаттарашта жоп луш Ю. В. Андропова дІакхайкнаь керда советски инициативаш.

Еррига шийн кІезигъеш йола гаьна кхетар юкъерча боараме дола ракеташ цу даьхье эгара кердагІа йола СС-20 яхараш а йолаш, нагахьа санна цинна оагІорра аьттув болча тайпара США-ра барт вІаштІехьбоале, керда ракеташ Европе дІайоаржа ца еш пар битар а цу юкъе доагІаш. ПІеньяь дІайоазаргья аьнна СССР-о тІаьцаш дола декхар лоархІ барт барген, аргІанара, геттара кхерамеча тайпара герзаш дІахо Іоадарген бодача новкъа боаккхаш бола ІальмаІте лоархІама гІа санна.

Кердача советски предложене тешам болийт дикача хІамоига догдоахийт, аьнна белгалдаьнкхад Машара Дерригдуьнен Совета заявлене тІа. Ю. В. Андропова дІакхайкаьча конструктивни инициативана бакъду Советски мохк машара гІулакхан терзаш дІадахаран мугІаьна болга. Уж кхоачашъяр хургда дерригача халкъий вахара хьашташ кхоачашдара нийсса, йоах ВСМ заявлене тІа. Из керда гІа, аьнад СЕПГ ЦК Генеральни секретара, ГДР Пачхьалкхен совета председатела Э. Хонеккера, Европерча ядерни терзашта доазув оттадара хьакъехьара Женевски переговораш толаме чакхьяхара мел эшар де Советски Союз лаьрхІа хилара тешах деш хІама да.

Цуина цхьана непайлоазон дуьнахча органаша белгалдоаккх Женевски переговораш йолча гуш йола советски маьхкарал шийн цхьа боарамаш долаш хилар, хІаьта уж боарамаш СССР-еи цун союзникийн кхерамзлен хьаштаьнка хьежа долга а. Москвас цІаькха а дІахайтад США-га, белгалдоакх «Филадельфия инкуайрер» яхача американски газето, нагахьа санна «Першингаш» тІаьмаш дола ракеташ дІанийсйой регионально, европейски, глобальни а боараме низаш нийсдалар латтачара меттахьа ца дилийтар духьа доагІаш дола гІуланхаш духьал дазанза Советски Союз ургІйоацилга.

Хала хете я, цу даьхье вІалла лоадамболаш хІама гуш дац е гаьна кхетар юкъерча боараме дола керда американски ракеташ дІанийсъе лерІача мехкий позицех а е США-шара шоашкара а. ТІема кийчон соазе шоашкахьа хилийта гІертара уйлана тІерабовла а из ловш цар кулгалхой гІерт кердача советски предложене лоархІам моллагІча тайпара баь а лохбе, иха а хьалхъею кхыметтел американски конгресса тохнам беш йолча служба а гучаьнкта йола низий юкъерча балансия английски французски ядерни потенциал юкъехьолга бокъонагІа дац ала гІертара хьакъехьара тезис.

Машар — деррагача халкъий юкъара безача маьхза рузкъа. Ракетий лоамаш — чІоагІа тешаме йоацаш ларда я цуина атта ахка дахар кхерам ба. Гой, цудухьа Советски Союз маьхарала, реализме леррагІа хилара боагІаш бола хам а беш, машара сагото еш мел бараша тахан Вашингтон тІахьех 6 сентябре дІайолалургІйолча Европерча ядерни герзашта доазув оттадара хьакъехьарча Женевски переговорий хоадамбеш йолча раунде а иштта дика гІуланхаш чакхдаха ловш хила.

ЭГІАЗАЛЕИ ДУХЬАЛА ХИЛАРЕИ МАНИФЕСТАЦИ

ЭгІаздаха форд санна хьайна дукха адам гулденнадар цу дийнахьа американски столице. Мехка масса а мийнгашкара 400 эзар гера нах баьхкабар Вашингтоне 700 профсоюзни, кхалнаьха, дика организацей инициативагІа, Рейгана правительства чурчен арахьарчен политика еррига аспекташта американцаш раьза боацилга къаьгта дІахьокхаш дола хІама хиина дІаетта йолча «Болх, машар, паргІато!» яхача лозунгагІа хиинача ІальмаІте йоакхача маршана юкъе даанъа лапара.

27 августа хиина из манифестаци хетаяь хиинай цхьатарра бокъонаш йолаш, нийсхо йолаш, Іалашъяь кхоане йолаш хила ловш беррига гражданаш болга дувцаш «Са уйла я» яха шийн массанехьа дІадайза дола къамаьл даь вола гІорваьна негритянски лидер Мартин Лютер Кинг керте а волаш Вашингтонагахьа исторически поход яь 20 шу дизара. Из уйла кхоачаш ца хулаш йиса латт. Ишташ миллионаш бола американцаш къел Іуашаш, хьабе болх боацаш, метадоагІаргдоаца вахар долаш ба. Линкольнана оттадаьча памятникана юхе хиннача митинге къамаьл даьча Каретта Кинга, маьхах оттабаьча маха техача тоно вийнача негритянски лидерах йисача жерочо, белгал ма даьнкхара, духьхал хІанзарча администраце доал деча хана «совбаьнача» маьха эскар 3 миллион сагал тІехдаьннад. ХІаьта Іаьржа цІона долча американцашта юкъе, кхыметтел кІезигдаь дола официальни даннеш хьайца да, болх бе могаргдолча нахах 20 процент бараш хьабе болх боацаш ба. КІайбарашта юкъе барел шоаза дукхагІа.

«Рейганомика» ІальмаІте чІоагІа хІама техай алхха американцаш социальни экономически бокъонашта теха ца Іеш. Миллионерийн миллионерашта йолчен дерригача дуненна доал де гІерташ йолча правительства хьакъал доацаш лелаю политика бахьан долаш бокъонца кхерам тІаьттаб вахара йолча халкъий бокъонна шийна. Цхьа бахьан доацаш дац манифестаций мугІарашта юкъе Японера, Швецера, Великобританера, Финляндера, Норвегера баьхкараш хилар, хІаьта марша нъамин директора контрессмена-негра У. Фонтройс белгалдаьккхад: «Вай даьхкад укхаза миллионаш барий цІерагІа США правительствага дІаала: «ДІадаьнка герзаш Іоаделга!», «Уизара зулам» санна лаьрхІад ядерни конфронтацена кийчо еш США хилар, ядерни тІом бе а цига котало яккха а «торо» хургья яхаш Рейгана леладу гІулакхаш обороная герзаш дІадахарен проблемашта йолча института директора Р. Форсберга, АФТ—КПП профобъединене вице-президента У. Уинписингера, кхы дукхача ораторийа.

«Вашингтон пост» яхача газето ма аллара «Рейган дІаваннха!» яхаш тІахьехилга керттердар долаш США столице хиннача демонстраце къаьгта дІахьенхар мехка бахача дукха дукхагІйолча наьха хьашташ Іаьдало лелаеча политикаца вІалла тарлуш доацилга. Цхьа бахьан доацаш хиналаш марш чакхъаллалца йолча хана Рейган заараш километраш Вашингтона тахьарча моттиге — цийн Калифорнийски ранче вагІаш хиина хилар а. «Кхетаде хала дац, — белгалдаьнкхад цуина дувзаденна «Нью-Йорк таймс» — яхача газетерча вовзаш волча американски обозревателя Дж. Рестона, Линкольнана оттадаьча памятника юхе гулбеннача дуникхача нахаца вІашагІккета ца ловш президент хІана хинилавь. Президент, язду цо, герзаш Іоаделга хьалхадоахаш ва. «МХ» яха керда-керда ракеташ, «В-1» яха бомбардировщикаш хьаелга, кхыметтел космоса милитаризаци елга а хьалхадоахаш ва, хІаьта марша юкъе даакъа лоацаш хинараш дог тийша ба бокъонца бола кхерам Малхбузен Европера экономически социальни гІуланхаш талхар, хьабе болх ца хилар, правительствени кегар бахьан долаш болгах».

«Марш чакхъьяннай, бахьда къовсам дІахо хьош ба», — аьннад пресс-конференце манифестаци вІашагІъеллярий коалице викалаша. «Болх, машар, паргІато!» яхача лоацнача лозунго чулоац миллионаш болча американцашта эшаш дола, уж бахьан долаш дІахо къовсам лоаттабе лаьрхІа а кхоачашдаза дола а де лерхІараш дагалаттараш.

ТІЕМА КИЙЧОННА ЭСКАЛАЦИ Ю

Августа тІехьарча кІиргІарча событеша бокъонца хьахьокх Японе доал деча гІозараша тІехь-тІехьагІа дукхагІа мокк Вашингтона агрессивни глобальни стратегена юкъеувзилга, конституце машара принципаш телха а еш цар милитаристски кийчонашта эскалаци елга сихдеш хилар.

Дуьнца доладерга вай Японски военни ведомства начальник К. Таникава Вашингтоне вахка хиларгара хьа. США оборона министраца К. Уайнбергерца къамаьл деча хана цо дош деннад «ма могга низ тІабохийтаргба» Японе тІема низаш совдахара даьхье санна «глобальни боараме» Азера США стратегически уйлаш кхоачашъеча цо даакъа лоацилга шердеча а Пентагоно дІадехар кхоачашдара, аьнна. Таникава дІахайтад США-чул иттаза дукхагІа ахча ядерни геролеладе могаш йола Ф-16 (алаш латински да) яха американски истребителаш-бомбардировщикаш дІанийсъергйолча Хонсю яхача гІайрен къулбаседера Мисава яха база кийчъярга дІаяхийта шоаш кийча хилар.

Таникава иштта дош деннад шийн партнера Японе цхьаькха цаІ резервни аэродром — «Медузе» яхача авианосцаш тІарча палубни самолеташта лаьрхІа — лохаргья ше аьнна. Юхтера а, Таникава хьинаре хьаллаьнад Вашингтон СССР-ал тІех тІема кийчо йолаш хилийта гІертилга, масала, гаьна кхетар юкъерча боараме дола ракеташ Европе дІанийсъяра чотагІа.

Японе доал деча гІозарий нийъ кхераме болга бакъдеш хІама хиина дІаттар 1983 шерара оборона дешашта дола правительства «КІай книжка» Токио кепатеха арахецар в. Оппозиционни партеша лаьрхІад из документе тІема кийчонга дІадодар 6,88 процент дукхагІа хилийта (3 триллион иенага кхоачаш) лаьохІа 1983 финансови шере йола, укх деношка нахага дІакхайкаяь йола японски военни ведомства бюджетни наметкаш цу даьхье ер шу долалуш Японех «хи буле дохийталургдоаца авианосец» дергда аьнна Вашингтона хьалхашка премьер-министра Я. Накасоно, дош а луш тІакийца декхараш официальни характер йолаш хилийта гІертар санна.

«КІай книжка» оттадаьрема, тІема кийчон даькъера Японе политика язъеш, йоах «дунен халкъашта юкъерча сообществерча цуи статусаца нийслуш йола роль ловзар дех» цунгара. Цхьабакъда, нагахьа санна цу статусех дийцача, хІаьта из ше санна кхы йоацаш а я, ховш ма дий Япони дунеи тІа цаІ мара ядерни гера бахьан долаш Іоази тІаттта мохк боацилга, тІанкха безам беце а хьахул укх тайпара уйла: духхьал Япони яр хьалхе хила езар е кхы вІалла деце ядерни тІема кхерам цІенбъь а дани дІабахкха а гІертача мехкашца цхьан мугІаре йолаш хила езар. Ванъдарацца хьахьокхар геттара кхыча тайпара да. Капиталистически дунен шоллагІча экономически держава торонех машара хина пайда оца ца а гІерташ, цхьан хана мохк катастрофага кхоачабаь болча наькъагІа гІуланхаш леладе лерхІ.

В. САПРОНОВ,
В. ЧЕРНЫШЕВ,
А. БИРЮКОВ.
(ТАСС).

ХЬИНАР КХО ЦА ДЕШ

КПСС обкома бюро, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома соцамагІа карарча шера ворхІ бетта баьча балха итогех социалистически яхье котьальнарг а лаьрхІа республикански газеташ тІа чІоагІдаьча Сийлен улга тІа яьккхай Назрановски района «Экажевский» совхоза шурий-товарни ферма.

Дукха ха йоацаш цу ферме хилар со. Цига нийсвелар сона № 2 йолча ферма заведующи Оздоев Муса а.

— Мишта вІаштІехьдоал планаш а социалистически декхараш а тІехкхоачащде? — хьаттача:

— Хьалхашка латтача декхарех дика лоархІабеш аьгІа боагІа укх шера тха совхоза хьайбаш лелаераш. — аьлар цо. — Масала, ворхІ бетта планагІа 283 тонн яккха езаш хиннача оаха яьккхар 313 тонн шура, хІаьта пачхьалкхенна планал совгІа 7 тонн дІаелар. Совхоза хьайбаш лелаераша дош деннад бІаь Іатта тІехьара 85 Іаса хьакъоастаде. Щенача помещенешка латт Іаьсий, керда даь кІалхьарцар а долаш. Дика Іунал ду царна Точиева Маржана.

Ферме Іангара даккха деза да 690 бежан, царех 99 бетташ бола етт ба. Шоай планаш толамца кхоачаш а еш царга хьежаш йис доярка я. Царна юкъе лаьржача яхье хьалха латт Оздоева Золовбан. Укх шера планагІа хІара кхоабача Іаттагара 1850 килограмм шура яккха езаш яр из. Цхьабакъда, шийн торонашка а хьежа цо дош делар 2100 килограмм яккха. ХІаьта ворхІ бетта цо яьккхар 1700 килограммал совгІа я.

Цунца яхь лелаеш я доярка Точиева Аьсет. ВорхІ бетта хІара кхоабача Іаттагара цо яккхар 1470 килограмм шура, шера планагІа 1850 килограмм мара яккха ца езача. ХІара беттача Іаттагара цо йоакхе 8—9 килограмм шура, хІаьта Золовбава 10 килограмм йоаккх. Царна дукха тІехьа ца юсаш къахьегаш хьайоагІа Сурхоева ХІажар а. 1200 совгІа килограмм шура яьккхай цо хІара кхоабача Іаттагара.

Доахана дика Іунал деш хьабоагІа скотникаш Бесаев Къурейш, Кациев Салн.

Ферме кийчъь латт 350 тонн йол, 5000 тонн силос, 40 тонн ча, юхедисар кхай тІа аргІаш даь латт. Силос кхы а кийчъергья.

ЦІеча уголоке латт телевизор, пенах хьалтеха доахк совхоза ферма социалистически декхараш, бакха денна распорядок, доахан хьабара рацион, кхыдараш.

Совхоза кулгалхоша, керттерча зоотехника Манкиев Баматгире, рабочкома председатела Чахкиев Юсапа, парткома секретара Газдиев Мувсас, цІе уголока заведующа Измайлова Лейлас КПСС ЦК пленуми, ноябрьски (1982 шера), июньски (1983 шера) Пленумий решенеш дІайовзийташ тайп-тайпара лекцеш, беседаш йийшай. Кхаь дийнахьа цхьа арахец «Молнеш», Оздоева Золовбана сийна айль цІе байракх я.

Иштта шоай низ, хьинар кхо ца деш къахьегаш хьабоагІа совхозера хьайбаш лелаераш.

А. САГОВ.

Франци дІахо шеръеш я Чадера герзаща кийчъаь интервенци, «Таймс» яхача газето белгалдоаккхаш ма хилара, Чадера французски бІу «тІом болабе» кийча болаш латт».

СУРТА ТІА: французски бІухой Нджамене.

АП—ТАСС-телефото.

«Лев Толстой» — режиссера Герасимов Сергея керда фильм.

МОСКВА. М. Горькие цIерагIча берийн кхелетарийн фильмийн централни студе кинорежиссера Герасимов Сергея оттаду ши сери йола бесиш дола «Лев Толстой» аха фильм. Режиссераш — Мусатов Игорь. Севлаский Эрлен. Керттера оператор — Филиппов Сергей, художник-постановщик — Попов Александр.

Л. Толстоя роль ловзаю Герасимов Сергея — СССР халкъа артиста. Софья Андреевнай, аздархочун сесага роль — СССР халкъа артиста Макарова Тамарас.

Картина оттаду «Колиба» (ЧССР) аха студеца цхьана.

СУРТА ТIА: Лев Толстой — СССР халкъа артист Герасимов Сергей.

В. МАСТЮКОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ ДОТТАГIАЛА КЛУБА ОПЫТАЦАРА

ТХА ДОТТАГIИЙ ДУКХАГIА ХУЛ

«Камарадос»... Иштта цIи йолаш я тха интернациональни доттагIала клуб, ялхлагIа шу да из болх беш йола. Цу юкъа хьахиннад цун балха традиционни а хиина дIаэтта лостамаш, царна юкъе а лоархIамегIдар да дуьнен халкъашта юкъерча нагирхой демократически болам Iамабар а ленински къаман политика шерра пропаганда яр а. Кхоъ секци я клуба юкъейоагIаш, цул совгIа, вIашагIтехай лекторски группа а. ХIаьта клуба болх вIашгIтехьбоаккхар а из дIабахьара тIахьожам лоаттабар а да интернациональни доттагIала клуба совета керттера декхар.

Дукха сакъердаме гIулакхаш да берий: тематически заседанеш, тIема дукъалара митингаш, политически плаката конкурсаш, политически илле фестивалаш, тематически сайренаш. Ший тематически заседанеш клуба чакхйоах ВЛКСМ Малгобекски ГК вIашагIтехача интернациональни доттагIала клубий городской Советаца. Цу заседанешка тха школа дешархой иха ва Iеш, кхыча школашкара комсомольцаш. Къахьегама кагирхой ух. Цу заседаней темаш укх тайпара хул: «80-ча шерий кагирхой вахар», «В. И. Ленин вай мохки», «В. И. Ленина суртсибат моттигерча авторий произведенешка», «Къахьегама наха Ленин хеставу».

Иштта дикка шоашта теркам тIаозаш я укх тайпара тематически заседанеш а: «Малгобек — мехкдаьтта а интернациональни а город», «Капитала мехкара кагирхой», кхыраш.

Лакхача боарам тIа йолаш чакхйоах кидовцаша политически илле фестивалаш. Масала, дIадахача дешара шера «Машар, доттагIал, солидарность бахьан» яха цу тайпара фестиваль дика кийча а яь чакхъяккхарах тха КНД а елар ВЛКСМ Малгобекски ГК Сийлен грамота.

Боккха лоархIам болаш болх ба кидовций пресс-центро бер а. Цо кийч а дийн аракец газет, шоай сенна болча пай мехкарча кхычаа кидовцашца бувзам лоаттабу. Цар кахьаташ а яздеш доттагIал чIоагIду Казахстанерча, Литверча, Молдаверча, Украинерча. Къулбаседа-ХIинрий республикерча кидовцашца, ГДР, Болгарерча, Венгрерча, Испанерча, Куберча берашца.

Тха клуба кахьаташ а яздеш бувзамаш лоаттаду Бухенвальд яхача концлагера тутмакхаш хиннача нахаца, царех ваI — художник антифашист А. И. Царицынски тха хьаьша хиннав. ХIанз тха клуба сийдола член ва из.

ДIа-юха язду кахьаташ английски меттала а язду. Масала, английски меттала язду кидовцаш испански коммунисткага, «СССР — Испания» яхача общества членага Эсприч Викториягa.

Ма хулла сакъердамегIа дIабахьа гIерт шин болх интернациональни доттагIала клуб. Дукхача хана дицлургдоацаш да бераштa Советски Союза Турпалиа Аушев Русланаца, республика яздархоща А. Боковица. И. Минтякаца, М. Сулаевца хиина вIашагIкхетараш, я. кх. дI.

Шай торжествени вIашагIкхетарашка, кагирхой городской фестивалашка доттагIала сайренашка дикка чулоацам бола литературно-музыкальни композицеш, концертни номераш кийчъю кидовцаша. Царех цхьайраш доазол араяьарча къамий меттала а хул.

ХIанз тха кидовцаш кийчлуш ба шоай Дагестанера доттагIий болча хьоашалгIа баха, цу республиках даьца ихы а дукхагIа довза. Тхоай дикагIболча кидовций цIераш яха безам ба са, царех я Темерханова Хьава, Арчаков Бальхади, Точиева Хьади. Темерханова Ася, Татиева Фона, кхыбараш.

ДIадоладенначa дешара шера дукха сакъердаме мероприятеш чакхъяха лерхI дар, хIаьта из царна дика карагIдаргда аьнна хет.

М. ГАЛАЕВА.

№ 18 йолча Малгобекски юкъерча школа хьехархо.

Къахьегамхой унахцIено лораераш

IуйрийнадIайолаенна боаш хьовлабаллаца бIаргаго йиш я «Родина» совхозе чуяцаш боле хьувкъяи ийца дIаухаш йола машинаш. «Чечингушплодоовощхоз» системе керттерча боахамех я из совхоз. Хоттам дика хиннабеце а цу боахама болхлоша дика Iуйна деш хьалхедаьд баьцдаараш, сом, и. кх. дI.

— Тха совхоза коллектива толамех, — йоах совхоза директора Советски Союза Турпала П. М. Крутова, — дикка даакъа доал тха унахцIено лорерча пункта медицински болхлой а. Уж ба совхова болхлой унахцIено лораераш, хьалоаттаераш, цунга хьежна дIабода болх а. Цу медболхлоша беча балха раьза да тхо, совхоза ерригача участкашка дIакхача безача царна тIоашта могачок материальни а ихы тайпе а гIо ду оаха.

— Дог гIоадоал могаш а болаш, иллеш а доахаш Iуйрийна боахама кхашка балха болха нах зайча, — йоах совхоза унахцIено лораяра пункта заведующие Безруков Петр Ильича.

38 шу совгIа медицински болхлочун стаж я цун. ХIаьта 1931 шера денз совхоза болхлой унахцIеноя ха тIа латташ хьавоагIа Петр Ильич. Балха тIа дика толамаш бахарах, тайп-тайпарча лазаршта дукъала къовсам лоттабарах цунна еннай «УнахцIено лораяра отличник» яха знак.

Медпункта коллектив йоккха яц, бакъда цун чувоагIаш мел вола болало шийгIулакх хоаш а дика къахьегаш а ва. Масала, 25 шу совгIа ха я А. Г. Иванова цига медсестрай болх беш хьайоагIа. Цо шийерригадега йовзал дIалу наьха могашал лорарa, лазаршта дукъалара профилактически мероприятеш чакхъяхара. Ши эзар гаргга болхлочоа а бахархошта а медицински гIулакх деш я совхоза унахцIено лораяра пункт. Цул совгIа, хьувкъам чуэцача хана гIулакх де дезаш хул совхоза гIо де бахьнача школай дешархошта, медицински училища дешархошта, уж а хул 600 совгIа сег. Иштта медболхлоша тIахьожам лоаттабеш я шурий-товарни ферма, мехмастерской, холодильник, 500 бер дешa дагIа № 38 йола юкъера школа, 120 бер дола берий комбинат, иштта кхыраш. Вайна гуча тайпара болх кIезига бац унахцIенон болхлой, хIаьта бехктохкам лакха хила безаш болх хиларах ала дезаш а дац.

Совхоза болхлошта дика хетар а хулаш хIанз хилар соахка — медпункте хьайийлар берий отделени, хIанз цига болх беш йолча педиатра Гайтаева Хьавас лорaю 500 совгIа долча бера могашал. Активисташа-общественникаша гIо а деш совхоза санитарни дружина Грозненски Ленински районци яхье хьалхара моттиг лыкхар. Цига хьинарна белгалбаьнна: берий комбината сандружина командир Л. И. Ганшке, сандружина юкъе йоагIаш йоза П. Лашина, хIаьта Н. Быстревская СССР донор я.

Медпункта болхлоша дукха болх бу наха юкъе даржаш дола лазараш дIадовийташ а уж ца хилийта гIерташ а. Цар наха юкъе ера лекцеш, чакхйоах беседаш, триппа, столбняк оалача, кхыча лазаршта дукъалара маьхий тох. Иштта болх баро дий лер ют, масала, соалхен укх шерой боалама болхлоех а бахархоех а волча сага хинадаш инфекционни лазар. Ала деза, цига аптека а хилар, цулухьа эшаш йола молха аза городе аха безац наьха.

Цамогаш а хинна медпункте вена цаI саг раьза а воацаш дIавахавац. Цудухьа баркал оал лорашта дукхача наха, масала, царех я совхоза болхло Сугаипова Малика. Цун бер намогаш хиннадар, хIаьта лорашa цунна дукха ца товш дарба дир, наьа дегIара раьза а йолаш къахьегаш я хIанз. Иштта шийбера дарба дарах баркал оалаш я Магомадова ТIауса.

Совхоза кулгалхоша йоккхо ю унахцIено лораяра пункта болх дика дIабахийтара. Укх деношка цунна лаьохIа ерай керда мебель, йолаш я эшаш мел йола мединструменташ, кхыдараш.

Иштта дика болх беш ба П. И. Безруков керте латта медицински болхлой. Къахьегамхой унахцIена хилийтар— из да цар шоай керттера декхар лоархIар.

А. ПЬЯНИКОВ.

ПРОФЕССИ—ГАНЧКОР

ВIаьш йолча специальносташта юкъе. Советски Узбекистана профессионально - технически училищешка Iомаеча, чIоагIа эшаш белгалдаьнна да ганча тIа а (алебастра тайпа) дахча тIа а догам дари, мрамор тоарн. Хетахуш да, хIанзара гIишлонаш яра гIулакх индустриальни методах хиларах, уж халкъа промыслаш цIенъенна дIаяла езарах. ЭхIна. Бакъда, из ярай хил надац.

КIайча ганча улгаш тIа IотIа а бийрзе, дешархой догамаш деш боахк. Хьийзача догамашца тоадиь да мастерской пенаш, шийтайпара колорит хулайт цо шин кIоаргача нахпа. дар чу ниийсъль я йисте даьннача балхий йоккха йоаш выставка.

— Ганча тIа догам дар, — йоах сога производственни дешара мастер волча Саидов Хикмата. — эгара къаьнарча халкъа искусствах цаI да, чIоагIа сийдеш хиннача тха гIалашкен юрташкен. МоллагIча а помещене яа цIей хьисапе кугсибат лу цо. Тха училищем, бакъдар аьлча, гIишлонхой я. Керттера специальносташ я столяр, маляр, электрик. Бакъда, тIеххьарча шерашка хьаьча архитектурни гIишлонашта тайп-тайпара догамаш ухийташ хиларa, ганчкорий говзал эшаш хилар. Цудухьа хьайийлар оалла тхоай керда отделени...

Специалисташ укхаза дика кийчбелга гуш да хьачувоалача училища наIарeх а. Парадни неIарaш хьаьраш дешархой шоаш ба, халкъа Iаьдилашкара хьадоагIача догамашца хозъьай цар уж. Фойерча панноси ганчах яьча розеткашен помещене шийтайпара хоза хетийт, официальноста шелали йоаш. Дукха ганча тIа даь догамаш бIаргадайре сона аудиторешка, общежите корилорашка, клуба спортивни зала холле. Пенаш массанахьа а фех ахаралаш дадаш саина да: сов хоза а диткъа да догамаш.

— Ер бухарски догам да, ер — ташкентски да, — йоах Саидов Хикмата.

— Хьаи болх ба ер?

— Тха хиннача дешархой. Тха Iаьдал да: хIара училище йистельакха дIаводача ганчкоро шийпроизведени ют совгIата училищана.

Ганчкорий Iомалу трупваш йоккхий яц, цхьаьца Iомавеш Iомабу уж. Кхаь шера нагийча наха Iомаю из халкъа кулгговзал. ХIаьта теоретически курса юкъе йолх тайп-тайпара дисциплинаш: сурт, черчени, живопись, материаловедени. Бакъда, керттера теркам художественни догам дара техника караерзалра тIабохийт. Кхыметтел, хьалхарча курсе багIача дешархоша а, хьехархочун гIоновкъостал доалаш, шоашнара балхаш ду. бакъда, Iа яха, чоалханеш хилац уж. ТIаккха тIадоагIача шин шера уж Iомалу тайп-тайпара хьувзорашн догамаш уаттаде, цар карaерзаю бесаш долча ганча техника, догамий композицеш вIашагIъехка болалу, тайп-тайпара догамий эколаш Iомаю. Гиттара боккха теркам бу къаьнарча говзамчех дисача кхолламашта.

В. КАРПЕНКО. (АПН).

КАГИЙЧА НАЬХЕН МЕХКАРИЙН ТЕРКАМГА!

№ 11 йолча Грозненски юкъерча городской профессионально-технически училище дешa хьех из укх тайпара говзалаш Iомае:

Штукатур-облицовщик-плиточник — 8—10 класс образовани йола мехкарий.

Облицовщик-плиточник-мозаичник — 8—10 класс образовани йола мехкарий.

Декоратор-оформитель (рекламно-оформительни малярнии балхаш) — 8 класс образовани яраш. Дешара ха 3 шу.

Юрта гIишлош ю мастер — 8—10 класс образовани йола кагий нахи мехкарийи.

Санитарно - технически устройствашта монтаж ю монтажник, газосварщик — 8—10 класс образовани йола кагий нах.

Столяр-паркетчик (гIишлошъеча) — 8—10 класс образовани йола кагий нах.

Каменщик — 10 класс образовани яраш (кагий нах). Дешара ха 6 бутт.

10 класс образовани а йолаш училище деша дIайийцараштa 70 сом стипенди тел. 8 класс образовани а йолаш дешаш бола дешархой пачхахьалкхено биза Iалашбеш ба. ТIехдика дешаш училище чакхъьаккха бола дешархой лакхерчен юкъерчен дешара заведенешна дIахо деша хьежабу.

Мел эшараштa общежите чуIе моттиг лу.

Училище кийчбу СССР Минпромстроя предприятешта эша специалисташ.

Училище деша дIаяц 15 шератара 30 шерага кхаччалца ха йола кагий наха мехкарийн.

8 класс образовани йолчар дешара ха 3 шу, 10 класс йолчар — 10 бутт.

Деша дIаотташ хьачудала деза документаш ераш ю:

Заявлени, вахача моттигера справка, медицински справка (форма 286), образовани хьалъехьара документ, дешаш е болх беш йолча моттигера характеристика, 6 фотокарточка (3х4 см, боарам болаш).

Документаш хьачуец хIара деина 8 сахьат даьлча денз 17 сахьат даллалца.

Училища адрес: гор. Грозный, Старопромысловски район, Катаяма цIерагIа керда поселок, Шефски улица, № 33.

Автобусаш №№ 4, 32, 6-а, 6, троллейбус № 2 — Центральни рынкера денз «Почта» яхача уж совцача кхаччалца.

Автобус № 11 — Центральни рынкера «[illegible] Ленин» яхача из соцача кхаччалца.

ДIАХЬОШ ДА 1984 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газет яздара мах: шера — 4 сом 8 кепек, ах шера — 2 сом 4 кепек.

Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенешка, агентствашка, общественни уполномоченнешка.

ТЕЛЕВИДЕНИ

6 СЕНТЯБРЬ
II ПРОГРАММА

17.10 — Кхачан программа нисвечашъяш латт. Документальни фильмаш.
18.10 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла».
18.30 — «Сеги закони».
19.00 — Хьайбаш лeладар — ударни фронт. «Сенах тийша да деахан дозал тIакхетар» (нохчий меттала).
19.25 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (гIалгIай меттала).
19.40 — «Браж яра къахьаш дIахьеола».

7 СЕНТЯБРЬ
II ПРОГРАММА

6.40 — Iилман - популярни фильм.
17.00 — Волейболах йола СССР Кубок.
18.30 — «Нохч - ГIалгIайче гIолла».
18.50 — Л. Н. Толстой ваь 155 шу дизарга. «Укхаза хиннав из вахаш болх беш» (нохчий меттала).

РАДИО

6 СЕНТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай метт.).
6.55 — Хоамаш. Хоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.36 — Моттигерча авторий иллеши ашарашн (гIалгIай меттала).
9.15 — «Пайда сенах хьакхуьйха корреспонденци» (нохчий меттала).
9.30 — «Къона заманка» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — КПСС ЦК июньски (1983 шера) Пленума решенеш вахарe! «Идеологически болх — хIара коммуниста гIуллакх» (эрсий меттала).
16.16 — «Юртбоахаме хьалха латтачарна». Концерт (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай метт.).
18.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала).

УКВ

18.00 — Л. Норашкова. «Дешхача вахара шераш». Радиопостановка.
19.12 — ДIаленк Халидов Румяна.
19.30 — «Къона оалам». Концерт.

7 СЕНТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай метт.).
6.55 — Хоамаш. Хоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — Лирически ашараш (нохчий меттала).
11.15 — «Парторганизацешна — отчеташн корекамашн» (гIалгIай меттала).
11.30 — Спортивни Нохч-ГIалгIайче (эрсий меттала).
15.15 — «Иллеш а да мукхе». Юртбоахама къахьегамхошта лаьохIа йола музыкальни передача (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гIалгIай меттала).
16.15 — «Хьона, Дакко, салтечун дог» (нохчий меттала).
16.45 — «США империализма зуламе тIема планаш». Беседа (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).
18.30 — Хьайбаш лeладар — ударни фронт! «Доахан дика Iалгара дахар Iалашде». Беседа (нохчий меттала).

УКВ

18.00 — «Лебединое озеро» яхача П. И. Чайковски балетах оттаь музыкально-литературни композици.
18.58 — Шерра ахьрика дола нохч-гIалгIай иллеши ашараш.
19.34 — «Сакъердаме минуташ» яха передача (гIалгIай меттала).
19.55 — С. Димаев. «Нохч-ГIалгIайчен ритмаши ашарашн».

Тахан республике гIоллен Грозней хуцалуш моркаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 22—24, Грозне 20—25 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана моркаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча сагIонашкахьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 10—15, дийнахьа 20—25 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

НГIАССР журналистий Союза правлене а «Сердало» газета коллективо а СССР журналистий Союза членага, «Сердало» газета редакторга Т. А. Тебоевга цун воша

ТЕБОЕВ
Абазбика Бейсолта

кхалхарца дукъаденна чIоагIа гIа хила а хетам ходам бу.

ПАРАШЮТНИ СПОРТА ЧЕМПИОНАТ

Шин шера вIашта чIоагIа сакъердаме авиационно-спортивни цIейш хиннад вай республика столице. ДIадахача 1982 шера из цIей Нохч-ГIалгIайчен автономи хьахиина 60 шун нохчийн гIалгIайн шоай лоIамагIа Россеца юкъебаха 200 шун дизара хетадаь дар, хIаьта укх шера из хетадаь дар Сийлахь боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо котало лаьха 40 шу дизара. Укхаза иштта хьайийлар СССР халкъий VIII ахканарча Спартакиада, финал а, парашютни спортах йола СССР XXIX чемпионат а.

ДIадахача шоатта дийнахьа дукха нах гулбеннабар из цIей дездe. Укхаза иштта баьхкабар КПСС ЦК член, Нохч - ГIалгIай обкома хьалхара секретарь А. В. Власов, обкома бюро членаш, общественни организацей вихалаш. Гулбеннарашта хьалхашка лоаца къамаьл деш цIей хьадийлар оргкомитета председатела Т. У. Махмудхаджиевас. Совхка оттаьча рекордех дола дипломаш спортсменашта дIа а луш къамаьл дир парашютни спорта Ерригсоюзни федераце председатела Н. Н. Гусьнова. Пионераша, къонача космонавтий клуба членаша спортсменашна хийцар сёдкъий, дIа-юха делар совгIаташ. Мехка спартакиада а чемпионата а байракх хьалъайе боккъо лу СССР спорта заслуженни мастерашта Корычева Ларисайна. Швачко Александрена, Ушмаев Николая, спорта дунен халкъашта юкъерча класса мастера Бучиев Владимира.

Парашютисташ яхьашка кийчлуча юкъа шоай говзал гойтар Грозерча къонача авиамоделисташа.

Нийсса цхьайтта сахьат даьлча майдан тIа гIотт Л-29 яха дешара - спортивни ворхI самолет. Грозерча летчикаша шоай самолеташ нийса дIа а уттайийя сигала хьаю «8» яха цифра. Из дар СССР халкъий парашютни спортах йолча VIII ахкан Спартакиада финальни яхьаш хьаеллара хетадаь. Цул тIеххьагIа цхьан летчика царех хьа а къаьсте лаккхерча пилотажа фигура ю. Нах пецбоалаш хоза дора из ЯК-50 яхача самолета чу ваьгIачо а.

— ЦаI воахан тIехьа хувшалу самолеташ. Яхьашка даакъа мел лоацачо ший говзал гойтар хьокхаме выступленешка. Ерригача союзни республикай, Москверча, Ленинградерча викалаша чIоагIа мух бале а лакхара спортиаш говзал гойтар. ХIаьта СССР спорта заслуженни мастера, дунен абсолютни чемпиона Ушмаев Николая Грозней сигала цIаккха йилургьяц. ВархI аэралагIа парашютана чукхоссавелар из Грозне.

Кхаь сахьата гаргга хилар из цIей. Дукхха эзараш бол ча наха чIоагIа тIоараш а детташ тIаэцар программа хIара номер. ШоллагIча дийнахьа дIайолаенна 11 сентябре кхаччалца парашютисташта юкъе хургйола яхьаш. ХIара командана юкъевоагIа пхи маIа саги пхи кхалсаги. Командин хьалхе йоаккхача цар къовсаргьа ахкан Спартакиада чемпиона цIерагIа парашютни спортах болча мехка чемпионий медалаш.

СУРТАШ ТIА: цIейна юкъера фрагменташ.

В. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

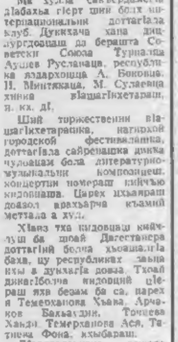

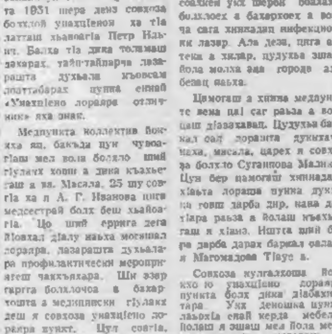

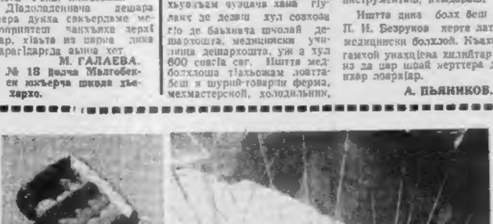

Редактора зам. М. М. ХАМХОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; секретариата — 2-84-88; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаташ — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-88; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттен деношка

СФ05341 «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4399.